

△ V Praze 12. ledna

Už jsem měl strachy. „Čech a kapr nestojí za nic, když nepromrznou.“ A ono už se věru podobalo, že my Čechevė tedy také letos nebudeme stát za nic. Konečně ale udeřil mráz — tváře se nám červenají jakoby zdravou krví, svaly se nám pruží jakoby mužnou silou — zaplat pánbůh! Je to sice smutné, že česká statečnost visí jen na počasí, ale co dělat — zaplat pánbůh!

Snad je to ale i s těmihle pořekadly naposled zase jenom jako — s jinými pořekadly! Například: „Kdy zimní chlad, tu *každý* mlad.“ No to věru je dnes už to mládí *zcela* tedy jiné, nežli jaké bývalo například před padesáti lety! Jak mne tenkrátě těšivala zima! A dnes? Sebehezčí sklouzačka — vidíte, a já se nerozběhnu! Sebesypčí sníh na zábradlí — a já ho neshrnu a nesbalím! Sebelákavější rampouch — a já si nezacucnu! Tenkrátě, když vyšel jsem ráno z teplého bytu na ulici a mráz do mne zaleh, já jsem si poskočil; dnes si neposkočím. Tenkrátě, když našel jsem na ulici pěkný kousek ledu, kopal jsem jej před sebou, dokud tu nestál policajt; dnes o něj ani nezavadím. Tenkrátě, když se zatopilo v kamnech a dříví praskalo a jiskry lítaly, seděl jsem na bobku přede dvířky a díval se jako na pamlsku dovnitř na tu plamennou hračku; dnes bručím: „Den co den po centu uhlí — alespoň za tři nové dříví — člověk aby zrovna tento — kradl — —“

Musím se na to přece jen někoho zeptat, kdo je ještě jinak mlád nežli tím „chladem“. Myslím ale, že bude mít se mnou naprosto stejný náhled. A když ne hned nyní, že se mnou zasouhlasí, jakmile masopůst skončí. Pak asi řekne: „Ach, pravda — mládí je dření!“

Zvláště, bude-li to například některý hodně chudý náš student. Teď ovšem nemá ještě ani ponětí o tom, cože na něho

v tom masopostě přijde. Teď snad chová v srdci svém ještě závist — vždyt nadejdou plesy, třízlatové, pětizlatové — kdepak by on — takový chudák —

„Půjdeš zejtra na ples...?“

„I co ti napadá! Vstupné tři zlatky —“

„Ach, což o to! Chceš-li, já ti dám lístek — ale musíš trochu zatančit s .....ovic Blandou. Chceš ten lístek?“

A chudinka student věru už po lístku sáhá! Neví, co spáchal. Ani nepomyslí, kde sehnat ještě bílé rukavice, bílou kravatu, vypranou vestu. Nerozváží nebožáček, co to je, tančit bez večere, nemít ani snad na tu lahev křtěného, nekřesťansky drahého piva, ohmatávat ten šesták pro garderóbu stokrát za noc v kapse.

A únava se mu dostaví, než nadejde hodina duchů, a mladík stojí tu v koutě nebo podepřen o sloup, vůkolní lesk nemá pro něho více půvabu v sobě —

„Podívej se — Blanda sedí — ty se pěkně činíš —“

Jen do kola — do kola — za lístek zaprodal jsi tělo svoje — —

Ještě hůře je ale, dá-li se žáček nebožáček zavést někam do „domáčího“ plesu! Kde „dávají i jíst“. Ach víš-li, jinochu, že vojanský kůň za každé ovesné zrnko musí dát dvacet skoků? Víš-li, že musíš na domácím plesu za každou kobližku dát čtyry celé tance? To dělá všeho všudy tři kobližky za noc —

Leda, máš-li talent. A má-li domácí paní mimo dvacíletou Fandulu také ještě nějakou čtrnáctiletou Hanču. Té Fandule se vyhneš, to se rozumí, abys co mizerný student snad nezabránil přístupu ženišštějším lidem; Hanče se ale zavěnuješ —

„Ne — milostpaní, ta vaše slečinka mladší — to je anděl! To bude nějaká krásná dáma...“

A milostpaní se zahledí na caparta dcerušku svoji, a pak na tebe, a pak do budoucnosti — „I já jí říkám, že je zrovna čertík! — Nechcete nějakou kobližku, pane Klímo? — nebo snad kousek šunky?“ —

Inu — je to dřina, tenhle masopust! A dámy si jej letos činí prý ještě těžší. Ondy teprve tu kolega můj vypravoval, že dámy letos se sestupují — v šermířské kluby! Že ručky je-

jich zvykají se na tíži špadónů, dlaně na tvrdost rapírových jilců, nožky na zadupnutí při polské kvartě.

No to je vskutku hezké. Vždyť na nás svobodné to nejde, to víme; na nás mají dámy doposud jiné zbraně: pohled — a klečíme v prachu! Ale páni manželé — ti ať se těší! Dovolují sobě tak ledačeho, co zasluhovává trestu: pichlavých slov, nevšímavosti hrubé —

Jenom bych sobě dovolil damám zde hned pro počátek dáti nějaký pokyn, aby se dosáhl vskutku praktický účel. Nač prosím rapír, nač špadón — oblékat ve škrabošku a v plastrón se přece manžel a manželka k duelu nebudou, to by byla komedie, směšná jen hračka — a jít manželé ihned na život, činit třeba obden z dětí svých sirotečky drobné —

Upozorňuju dámy proto hlavně na dva druhy šermu, jež se jim po mém náhledu nejlépe hodí:

a) na *batonování* čili na šermování *holí*. Ruka tím šermem tak nezahrubne. A výsledek dá se vždycky docílit pěkný. Byť i nebylo mezi mužem a ženou třeba formálního vyzvání ku souboji a nebylo třeba také svědků, jako například mezi dvěma rozvaděnými muži, přece jenom je zajisté dosti obtížno a hotovým mrháním času sháněti se teprve dlouho po kordu nebo šavli, vysvlékat se ze svrchního oděvu, odebrat se kvůli dětem do zadní jizby, stavět se do pozice atd. Hůl ale může stát přece *v každíčkém koutě!* A poněvadž při tomhleto druhu šermu není ani zrovna zapotřebí, aby zbraní byly opatřeny *obě* strany, a poněvadž žena obyčejně napřed a na sekundu ví, když propukne hádka, může se nenápadně přitáčet už k holi, když hloupý muž — no vždyť se ten ostatek rozumí!

b) na *boxování* čili na šerm *pěstí*. Ovšem, ženská pěst mnoho nevydá. Ale proto jsou pomůcky tady. Například španělské „*zaplatpánbüh*“. Nevelký, hezounký to mosazný přístoj, osázený item mosaznými bodci a podobající se starodávnému ženskému hřebenu, jenže obrácenému, se zuby vzhůru. Čtyřmi kulatými otvorky prostrčí se prsty pravé ruky až po *kotníky* pěstní, pak se pěst sevře a křísne se manžel po hlavě, odhora dolů, že ho ani vlastní bratr na ulici nepozná!

Tuze hezounká zbraň. A může se udělat ještě hezčí. Na-

příklad ze zlata, stříbra, se všelikými ozdobami. Také je takové „zaplatpánbůh“ vždy snadno po ruce, může viset například u fěrtochu hned vedle klíčů. A jaký rozkošný příspěvek do výbavy! Nebo i velice případný dárek, jež paničce obětuje „domácí přítel“!

Arci, posud je ten přístrojek u nás zapovězen. Ono je však ledacos ve světě nemanželům zapovězeno, co manželům rádo se dovolí —

Ale já jsem svoji povinnost vykonal — to ostatní není ani už moje starost!

NÁRODNÍ LISTY 13. ledna 1889

Byl to zvláštní dojem, jaký v tuto středu odpůldne činila Praha. Historik jej musí zaznamenat — pamatuju se jen jedinkrát na cosi poněkud podobného — roku 1866, když přilétly první neurčité zvěsti o dni u Králové Hradce.

Tíseň, zamlklost, netroufalá, opatrná zvědavost v očích i na rtech. Leckde houfy lidu tlačícího se pro noviny, ale houfy beze hluku, jen s přítlumeným šumem. Všude pozastavování se náhlé, krátká otázka, krátká odpověď — nový tázavý pohled — a němý rozchod. Potkals někoho — již byl o půl kroku dále, ale škubnul sebou nazpět: „Slyšel jste už —?“ Potkals druhého — podíval se na tebe, ústa se mu poodevěřela, tělo váhavě zakývlo — nepromluvil, ale přece jsi cítil otázku: „Prosím vás, copak víte o —?“ Šels dále, rozmlouval cestou s někým, pojednou jsi měl pocit, že tě kdosi zcela blízce sleduje, — poohlédls se — vskutku tu člověk, který si ale z toho ani nic nedělá, že vidíš, že naslouchal, že zachycoval slova. — Každý už zaslech, každý ví, že kralevič Rudolf je mrtev; ale nikdo nezaslech něčeho hlasitého, nikdo neví ničeho určitého. První zprávy přilétly hned po polednách — je již podvečer, nároží jsou napořád ještě prázdná, ústa úřadův jsou napořád zapečetěna — máme pocit, jako když stojíme za zavřenými dveřmi, za kterými najisto odehrává se cosi truchlivého, — a noc se sklání níž a níž, rozestírá plášť svůj houšť a houšť, po městě a lidech — —

Není ani možno, aby byla děsná zpráva učinila jinde takový dojem, jaký u nás. Praha považovala kraleviče Rudolfa za Pražana. Každý ho tu znal. Každý vídal a potkával. Někde třeba na Mariánských hradbách, když šel pěšky s pobočníkem svým a tak vesele se smál, tak živě hovořil, tak mladě se pohyboval. Nebo ve Stromovce, když tam krásné koníky své

pevnou uzdou po stinné okružní cestě honil. Nebo na ulicích pražských, když vířila hudba, vojsko se vracelo z venkovských cviků a v čele některého bataillonu kralevič na pěkném hnědouši se objevil — tak mladý — tak jasně pohlízející, přívětivě děkující na všechny strany, ba i sám pozdravující — kravevič Rudolf nečekával, až pokloní-li se někdo, — když oči jeho potkaly se s očima některého občana, sám kývnul hlavou — vždyť věděl, že občan ten asi jenom s poklonou o moment se opozdil, že ho nejspíš hned nepoznal, — nač čekat, mladému srdci to nedá! A mladého, jasného, svěžího bude si nynější Pražan kraveviče myslit až do své smrti — mezi námi strávilt kravevič nejkrásnější, nejzlatější, nejšťastnější svá leta.

Byl mi rozhodně sympatický. Má to třeba přidech směšnosti, když kterýkoli prostý občánek přijde a řekne o vznešeném kraveviči: „Smýšlím o tobě příznivě — mám tě rád!“ Vždyť snad muž ten vznešený se ani po přízni neptá. A vždyť se považuje za prostou povinnost občana, at už kteréhokoli, aby miloval veškeré členy tak vznešeného rodu. Ale snad má taková osobní, samorodá sympatie přec jen také svoji cenu. Našinec, řeknu to upřímně, je vždycky trochu nedůvěřivý ku „velikým pánům“. Jsou příliš mocni, než aby nebudili ostych, příliš zahaleni v ovzduší mytické, než aby se nás nedotýkali cize. Teprve když sami vidíme, že v jejich očích září lidskost, že v jejich hlase chví se nenucenost, přímot, pak teprve tajeme a důvěřujeme. Dvakráte dostal jsem se náhodou do blízkosti kraveviče Rudolfa — poobakráte mluvil kravevič česky — tónem tak nenuceným, tak srdečným — to našince poutá — co platno, my jsme už takoví!

Kravevič Rudolf byl vůbec muž vysoce zajímavý. Zvláště našinci, spisovatelé. Měl smysl pro přírodu, byl sám pilným jejím zkoumatelem — muž takový *musí* ale mít srdce dobré. Byl také — jaká to řídkost u osobností podobných! — sám spisovatelem pilným a šťastným — čti jeho Cestu po Dunaji, jeho Cestu na Východ, jeví se tu všude co výborný, ostrý pozorovatel — mysl pozorovatelská je ale povždy také zas mysl soudná, klidná, spravedlivá. A sloh jeho je všude tak případný, každá myšlénka tak zakulacená, jasná — kdo sám pak jasný

myslitel, chce také jiné přesvědčovat, chce s jasným poznáním spojovat i jasný čin.

Hned je tu pak teplejší pocit — hned jsou květnatější naděje —

Ach bože — co tam leží těch nadějí teď na marách ve vídeňském císařském hradě! Co nadějí otce, matky, choti, celého rodu! Co nadějí všech zde rakouských národů, pro něž byl s takovou neunavnou péčí, po tolik těžkých let vychováván a strážěn!

Kralevič Rudolf byl zlatými nadějemi zrovna opleten. S jakou touhou očekáván již jeho příchod na svět! Vždyť se pamatujeme — roku 1858, když očekávána zpráva z Vídně a zaduněla konečně první dělová rána z Mariánských hradeb, jak Praha rázem zatrnula — kde kdo šel, zůstal stát jako přikován a počítal — počítal — a když/rozlehla se rána už dvacátá druhá, jako by skála byla každému z prsou spadla — ba co se tu oči všude rozslzelo, duši do hlubin rozechvělo — ještět bylo tenkrát po pevnostech rakouských tolik politických vězňů, a teď as jim kynula svoboda, matka mohla konečně očekávat syna, sestra bratra, žena muže — „tečte, slzy!“ — A když přišel mladý kralevič roku 1871 poprvé do našeho kruhu, jak zkoumavě, jak dychtivě pohlížel každý na tu mladistvou, jemňoučkou jeho tvář, aby vyčetl si z ní již něco o budoucím našem osudu! — A když pak kralevič bydlil po léta mezi námi, jakž jsme v tom vídali svoje bezpečí, příští své štěstí — —

Teskněji než vždy jindy hledí právě za posledních let každý opravdový muž budoucnosti vstříc. Dějiny jsou v plném varu, houstnoucí páry vznášejí se nám už těžce nad hlavami, půda jako by se chtěla rozevřít — nadejde doba a bude zapotřebí rukou železných, myslí ledově chladné ku zdatnému řízení národů a států. Zlé době ušel mrtvý kralevič, ale také snad slávě nade všechno pomyslení velké. Kdož z nás ví něco o těch losech příštích, kdo pohlédl do božích dlaní!

My jenom víme, že také národu našemu nevyhne se ta doba zlá a on že bude musit být rovněž jakby ze železa. Hlavně a předně že bude se arci musit opřít jenom sama na sebe. Ale že bude přece jen potřebovati také silné ruky přátelské,

pomocné. A my dívali se na kraveviče Rudolfa co na přítele svého.

Kravelič Rudolf nevyhýbal se styku s lidem. Na četných honech po Čechách, oblíbené zábavě své, rád porozmluvil s českým venkovanem, zažertoval si s mládeží, zvláště s tou drobnou, skotačivě zábavnou. Díval se na její hry, naslouchal její písním, vyzýval ji k veselosti. Zdrželivost českého lidu rychle mizí, když zasvitne mu líc přívětivá, a kravelič, jak už řečeno, byl pozorovatelem. Snad mu tedy bylo popřáno pohlédnout českému lidu až na dno duše — pak tam jistě našel upřímnost, věrnost a klenoty jiné a jiné a musil sobě lid ten zamilovat.

Po léta žil s námi v Praze, na vyvýšených, panujících Hradčanech. Před jeho zrakem rozestíralo se město, zjev krásný, že mu není ve světě rovna.

Za vlažných letních nocí sedával u odevřených oken — dlouho — dlouho. V tichou tu dobu vznáší se k hradčanské výši šum řeky a opěněných jezů, a zní to tak vzdáleně, tak bájujplně, ale tak všemocně jak sám by proud světových dějin. A měsíc lije svaté světlo svoje na dolinu a výši a rozestírá po všem stříbrný svůj, kouzelně omžený, nevýslovně snivý závoj, a Praha je pod závojem tím jakoby princezna v báji, zakletá do věkového snu a čekající, až přijde princ bohatýr a probudí ji políbením.

Co dělo se as za chvíl takových ve přístupné, ve bohaté mysli kraveličově? Zrálo předsevzetí nakloniti se k té dřímající krásce, dotknouti se bílého jejího čela vřelým políbením —?

Snad!

Teď ta Praha i za bílého dne je jakoby město z pohádky vzaté. Tiché, smutné, vyložené černým sukem.

△ *V Praze 9. února*

Napsal jsem to dátum a ruka se mi přitom nezatřásla. Oko se nezatrhlo. Ret se nezachvěl. Mysl se nepohnula. A přece jsem tu zcela zřejmě a jasně napsal: „9. února.“ A zítra, kdy čtenář mě bude číst, bude docela už „10. února“, a já doufám, že také čtenářova ruka se nezatřese, oko nezatrhne, ret nezachvěje, ledaže si čtenář pomyslí: „Pročpak vlastně začíná dnes tuhle takhle?“

Vždyť on se čtenář dozví!

Neutuchnul dosud vzruch a mysle jsou stále ještě v plném varu. Vysoká hora sklesat náhle do proudu našeho života. Vlny se dmou a pěni a šplíchají a potrvá ještě dlouho, než poválí se zase dále v pravidelném zdvihu. Ale přece nastala v myslech již alespoň jedna změna: chorobná zvědavost trochu potuchla a místo ní jeví se zkumnost. Ne snad že by se vše- tečně zkoumaly tajné dosud příčiny tragického pádu, ale mysle se zachycují věci nejrozmanitějších, nejjzdálenějších, nejčizejších a hledají souvislost. Rána padla příliš náhle a dopadla příliš těžce, než aby nebudila u pověřčivějších — a těch je dost — například i otázku chvějnou, zdali přece jenom ne- byla něčím předchozím „oznamována a předpovídána“, jenže jsme my slabí, lehčí lidé nedovedli snad čísti, slyšeti, sobě vy- kládati atd. Neobyčejná událost vede k nápadům co nejne- obyčejnějším, postrašené oko hledá strašidla.

Pan A. — „Asi deset — ba snad už dvanáct bylo letos na nebi nalezeno komet!“

„Nu a co na tom?“

„Inu nic. Ale všechny byly nalezeny, když jich nikdo ani netušil. Astronom hledá něco v některém koutku na nebi — tumáš! teleskopem se tu plíží kometa! Víte — to mne znáte — já nejsem snad pověřčivý — hehe, za našich časů! —, ale zdali-

pak to náhodou vskutku nevypadá, jako by byly chtěly ty komety říci: stane se něco zcela nepředvídaného, na místě zcela neočekávaném...“

Pan B. — „Všimnul jste si? Ve středu! Lid má svoji pranostiku, co je to platno, tu mu nikdo nevymluví. Jenom si čtete Zibrtovu knihu: odedávna byly za masopustní doby v Čechách neděle, pondělí a úterý považovány za šťastné dny, středa tedy už za nešťastnou! Když pak se tedy skutečně ve středu něco děsného přihodí...“ — —

Pan C. — „Prosím vás, to by se snad dalo vypočíst, která leta byl dlouhý nebo krátký masopůst?“

„Co s tím?“

„I nic — vysmál byste se — snad byste mne měl za dětinu. — Ona je pověra — nejspíš ji také znáte — že o dlouhém masopostě musí se vždycky udát věc velice smutná — ‚krátký masopůst, velká radost, dlouhý masopůst, velká žalost‘ — bylo by zajímavé, kdyby se našly v historii doklady...“ — —

Paní D. — „Kampak, moje drahá?“

„Na Malou Stranu.“

„Až na Malou Stranu! — Snad ne do .....ulice?“

„No pročpak ne — vždyť vy tam chodíváte taky! Pořád mám teď takové těžké sny — je mi, jako by strop měl na mne spadnout, jako by se mně samotné mělo něco ukrutného stát, — musím si dát zase jednou vyložit.“

„Nechodte tam, ani se tam nedostanete! Já tam taky včera byla, taky je mně pořád teď tak nějak ouzko — ale čekala jsem půltřetí hodiny u domovnice dole, a nahoru jsem pak už ani nešla: celá procesí paniček se vám tam táhla, jako šňůrou — ta kartářka nadělá si teď peněz...“ — —

Pan E. — „Jápkak se pořád máte? Jste po redakcích asi rádi, že ustává už ten proud zpráv a pověstí!“

„I ba —“

„Ā propos — vy jste četl přece Kiesewettrův horoskop pro rok 1889 — nu ano, vždyť vy jste také z těch, kteří ‚musí číst všechno‘! Je to zvláštní — já se vám přiznám — že jsem neodolal a četl po události článek znovu — věděl jsem sice dobře, že tam k události se vztahujícího není nic, pranic, ale nedalo

mi a přesvědčoval jsem se znovu, že ani mezi řádkami nelze tu tedy naléztí nejdrobnější jiskry. On arcí Kiesewetter počítal horoskop svůj jenom pro Německo, jak praví, ale počty jeho musily by se přece přitom snad dotknout celé Evropy, nebo alespoň střední, ne? Kdyby bylo vůbec třeba vyvracet pověřivou víru v proroctví, v horoskopy atd., zde by byl nyní doklad a příležitost!“

„Snad už není třeba. Zvlášť ne u našeho lidu. Ten už ani svému ‚Slepému mládenci‘ neuvěří — je mu na naši chvatnou dobu příliš zdoluhavý — jakpak teprv kterémukoli Kiesewetrovi! A nevěřival prorokům ani už dříve. ‚Sibyla — chybila,‘ říká si už od časů středověkých.“

„Mm — v dobách pravidelných! Když se ale stane něco naprosto nepravidelného, ztrácí mysl míru. Minulost mísí se pak pojednou s budoucností, jsme právem rozechvěni, beřeme ale své rozechvění neprávem za předtuchu, že teprve, vlastně že ještě se něco stane. Věřte, ten pocit je zrovna teď všeobecný. Proto by bylo dobře utlumit jej. Ukázat eklatantně, jak prázdný jsou v tom ohledu i nejdědečtější výpočty, jakž teprve na citu se zakládající předtuchy pouhé. Máme například tedy toho pana Kiesewetra. A zrovna zítra je už 9. února...“

No tak — tady má čtenář konečně tedy už ten slíbený „9. únor“!

Jak čtenář vyrozuměl, žije nyní kdesi ve světě Němec učený a jeho jméno je Kiesewetter. A učený ten muž vypočetl tedy z nebeských těles „horoskop na rok 1889“, uveřejnil jej v časopise Sphinx a odtud jej otisklo již na sta časopisů jiných.

Tedy astrolog. Stoupenec té vědy, která se narodila u Egypťanů, byla pěstována u Chaldejčků, pak u Arabů, kterou už starý Řím pronásledoval a osvícený nový věk, jak jsme myslili, nadobro utlouk. Pozdní potomek hvězdáře Keplera, jenž Rudolfu II. vykládal hvězdy nad našimi Hradčany. A Seniho, jenž tak „trefně“ vykládal Valdštyňovi, jak nám to popsal Schiller.

Na „nezvratných, neklamných“ vědeckých základech vypočítal p. Kiesewetter pro rok 1889 hezké věci. A sice: bouřné jaro, horké léto, suchý podzim, krutou zimu. Bouří že bude

síla veliká. A pak že přijdou epidemie. Asi tak od února že bude ale vedle toho v Evropě také ještě ukrutná válka, jenom však na Západě. Nejspíš to mezi Německem a Francií, a Němci že „vyhrajou všechno“.

Nejtěžší, nejděsnější, nejkrutější dny *celého roku 1889* ale že budou: 9., 10. a 13. únor.

Dnes tedy máme „9. února“. A čtenář je tak tichý, tak klidný a nemá o tíži toho nešťastného dne ani potuchy! Hotové dítě! A zítra bude „10. únor“ a čtenář se už jenom posměje. A za čtyry dny bude „13. únor“ a čtenář si na p. Kiesewettera už nevzpomene ani!

Leda tedy trochu posměchu p. Kiesewetter si utrží tu a tam, že tak skvěle blamoval věčné, svaté hvězdy, jiného dnes už se mu nestane pranic. Jindy by se mu arci nebylo snad stejně dobře vedlo.

Protože bývalo jindy přece jen více ještě víry.

Například roku 1533, kdy v Holzdorfe u Vitemberku žil luteránský kazatel, jména Stifelius — krásné jméno! Muž učený, osvícený, hotový prorok. A ten prorokoval: *Konec světa letos, dne 3. října, dopoledne o 10. hodině.*

Kdo co v obci měl, prodal, propil, promazal. A dne 3. října odpoledne, zrovna o hodině 7., namazal panu páterovi.

NÁRODNÍ LISTY 10. února 1889

△ *V Praze 23. února*

Což o to, bylo by to hezké, kdybychom takhle o příští neděli, jež se zove „Quinquagesima“ čili „Esto mihi“, a také po oba následující nato dny, jež se zovou „masopustními ostatky“ a kdy je veselá ta doba na náklonku, vyhrnuli se na pražské ulice v kuklích a rozmarných odznamech, sem tam se honili, jeden druhého škádlili, tu jednotlivě žert si prováděli, tu zas do houfů se stáčeli a do průvodů se sestavovali, a ta stará, mrzutá, k smrti smutná Praha zase by jednou zvonila smíchem a zářila radostí, — tuze hezké — ale já o to k slavnému úřadu nezdám!

Najisto by to bylo hezké. Vždyť se pamatujeme, jakže nás to těšovalo, když z toho všeho bývaly rok co rok po Praze alespoň ještě drobtý, — je tomu dvacet? je tomu snad už třicet let? Nevím, jenom se pamatuju, že také my v Praze jsme mívali radost. Kdo „podšitá kopa“, pomýšlel na taškařici. Maškary, obyčejně v páрку, mužský a ženská, přecházely navečer po hostincích, i po nejelegantnějších; zasedly třeba jenom někam v koutku, aby pojedly a popily, ale ihned tu byla zábava jiná — chvílenku ticho, pak vtipy jednotlivé, pak vzájemné přelety a vtipů už plné huby. Jiné maškary přicházely a odcházely zase jenom tam, kde byla hudba a tanec, a byl tu pak stálý vír, stálá změna, neusínající veselí. A ještě jiné vcházely do domu „na návštěvu“. Na stolech, zvláště ve večer úterní, beztoho všude koblihy, pivo atd.; maškary byly zdvořile zvány a zdvořile přisedly — co tu bylo pak pozorování, hádání, vtipných řečí a nakonec smíchu, ať už domácí svých hostů znali nebo nepoznali! Ale já proto nezdám přece!

Arci že bych to překrásně dovedl! Napsal bych —:

„Slavný úřade, c. k., tady!

Dnem... nastane konec masopustu. Co svět světem stojí,

slavila se doba ta po světě celém, a slavila se maškaroou a všelikým kukelním veselím. Také u nás se tím způsobem slavila a slaví podnes. Jenže dnes u nás jenom redutami, šibřinkami a jinými zábavami za zavřenými dveřmi a nikde už na ulici, nikdy pod širým nebem. Co řekl ale o podobných zábavách mudrc na slovo braný? Řekl zajisté: „Dokud masopust vyhoštěn je z ulice, nejsou maškary než směšným přídavečkem k obyčejnému tanci, spojenému s obžerstvím v jídle a pití... Slavný úřade: Karel IV., „otec vlasti“, dovoloval co nejochotněji maškarní tance a průvody pod širým nebem, a podnes Norimberčané vřele za to žehnají památce jeho... Staroslavné Benátky vlašské prosluly svým karnevalem víc, ba mnohem ještě víc, než všemi hrdinnými svými boji proti pohanům a Turkům... Svatý Řím i za nejpapežštějších papežů proháněl se v maškarách po bohatém „korzu“... V Čechách pak po vesnicích, ano i městech, například zvláště okázale v Budějovicích, podnes dějí se průvody maškarní... Proč jenom Praha — proč jenom ta krásná, ale tak smutná naše Praha — propánaboha proč...“

A už by slavnému úřadu vyhrkly pohnutím slzy! Ale — nedovolil by proto přece pranic —

No — vždyť já vím! Dvorní dekret z roku 1721, je-li pravda? A item dvorní dekret z roku 1692. Pak také ten zvláštní proud časový, který nedovoluje teď například v Praze ani, aby „tříkrálové“ chodili od domu k domu. Že prý se tím „tříkrálovým“ chozením dostává do domů všelijaká nebezpečná banda. Ba který — ten proud totiž — nedovoluje dnes už od domu k domu ani maličkým koledníčkům — víte, těm s těmi tenkými hlásky, červenými tvářičkami, tak upřímným pohledem — člověk by je zdvihl a zlíbal — ale člověk prý se mýlí, jsou prý také banda, a ukrutně nebezpeční —

Zkrátka, já vím, že kdybych zadal, dělo by se zcela jistě, jak tuto stojí:

Já — říkejme však už raději „my“, jeť to přece snad interes takzvaný „obecný“? — *my* bychom tedy napsali žádost: „Slavný úřade...“ atd., jakož uvedeno již supra.

Slavný úřad: Hm! — Ale při takových pouličních maškar-

ních příležitostech děla se odedávna všelijaká neřest! Kde jsou záruky, že se nepoděje zase?

My: Víme, víme, že se neřest děla! Přisáháme, že se nepoděje. Jmenovitě přísáháme: Že nebudeme chytat přerostlejší pražské holky a zapřahat je do vozejka trestem za to, že alespoň v tomhle masopostě se už neprovdaly. Že nebudeme žádného žida násilím nutit, aby na Příkopech přede vším lidem snědl jitřnici. Že nebudeme žádnému divákovi svými smolnicemi zapalovat vlasy nebo vousy. Že nebudeme nikoho tak po hlavě tlouct, aby padl a už více nepovstal. Že potkáme-li sedláka, nechytáme ho a nebudeme jím hoblovat chodník. Že neseženeme kdejakou starou ženu a nepoženeme je houfně za Žižkov, aby tam tančily v sněhu. Že nedobudeme se po půlnoci do vnitřku domů a nepřinutíme domácí pány, aby tak jak jsou, třeba v košili, běhali s sebou. My jenom se proženeme trochu ulicemi, za hudby a zpěvu a smíchu, a pak se sestavíme v hezounký průvod slavný, s pěšimi a s vozy — nic víc, slavný úřade, pranic!

Slavný úřad: Hm! — Ale co bude v tom průvodu, he?

My: I rovněž pranic na závalu, ani pířko! Ne snad aby například byla na jednom voze pekárna a pekli se tu z pouhých otrub čeští výtečníci a jiné politické placky — toto! Nebo aby na jiném voze byly jako jatky a veselí řezníci by tu stažené bulíky zavěšovali na české nosy — tototo! Nebo aby na třetím voze nalezaly se „vymoženosti české“, vycpány, opentleny — totototo! Žádná politika — přísaháme! Jen samé pranevinné věci, které se tak obecnému lidu líbí: kanón, z kterého se vystřelují hubaté ženy, — ošklivý starý čert, který polyká nemravné holky —

Slavný úřad: Hm! — Ale při takových věcech se dělávají přece vtipy? Předložte ty vtipy!

My: Ty můj bože —

Slavný úřad: Tedy nepovolím!

My: Že ne? No to my si zarekurujeme k slavnému místodržitelství! — Slavné místodržitelství —!

Slavné místodržitelství: Hm—hm! Když nepovolila instance první, — nepovolím!

My: A to my si půjdeme tedy až k slavnému ministerstvu!
— Slavné ministerstvo —!

Slavné ministerstvo: Hm—hm—hm! Když nepovolila instance první a nepovolila instance druhá, — nepovolím!

My: A safraportel! — No tak tedy vy, naši páni poslanci na říšské radě! Cožpak už nejste k praničemu? Cožpak váš vliv nestačí už ani na nějakou maškarádu —?

Ukrutné hm-hm-hm-kání v poslaneckých lavicích. Jedni radí: Mlčet — nevšímáť si toho ani! Druzí: Mělo by se přece snad jen „něco“ učinit! Třetí: No tak ať se ta petice přiloží třeba k některému protokolu! Čtvrtí: Když už jsme vládě podali 622 222 rezoluc, podejme jí ještě jednu!

V Čechách mezitím ale roste ruch až do rozměrů zrovna nebezpečných. „Mladí“ ujímají se lidu, „Staří“ jim za to nadávají lžiliberálů, vlastizrádců, lotrů. Politické kluby zasedají ve dne v noci. Tábory se odbývají pod střechou i pod širým nebem. Telegramy šlehají, petice bouchají do poslanců jako krupobití...

Poslanci (spínají ruce): Vládo — vládo — vládo —

Vláda (pro sebe): Hehe — tohle je jak náleží pěkná příležitost ku „koncesi“! Ale ovšem ne zdarma — honem extra požadavek náký! (Nahlas) Pánové! Když jsem vám jednou povolila na tu vaši českou universitu jakéhos profesora libomudretví, dali jste mi za něho osm miliónů — když jste za takovou maličkost dali osm, můžete teď dát osmdesát — ne?

I ne —! Vždyť já nepomohu takhle trhat české kapsy!
Nezadám!

NÁRODNÍ LISTY 24. února 1889

△ *V Praze 2. března*

Něco dnes zbytečného, protože opravdového — na masopustní neděli! A přitom něco zrovna k smíchu laciného, protože zase jen nějaký návrh — „na zvelebení Prahy“. Ty můj milý bože, jak snadno se takové návrhy počínají a rodí! Já sám jsem jich už porodil několik! Z Petřína jsem, ponechav mu jeho smaragdovou, nenahraditelnou zeleň, učinil náš Slavín, naši Akropoli — překrásnou, velebnou. Městský park jsem předělal na samé stinné boskety a nastavěl do nich vlastenecké hermy. Můj přítel J. prodloužil zase Václavské náměstí zrovna až ku radnici. A přítel E. přeměnil vrch Žižkov na něco, co není ani nikde ve světě. Nemá snad také sám čtenář nebo neměl už několik návrhů podobně velkých? Člověk vypadá přitom tak duchaplný, čilý, vlastenecký, šlechetný!

Tentokráte ale nestavím přece do větru, mám pod sebou pevnou půdu. Upozorňujut jenom na něco, co beztoho provést se musí, a chci jen, aby se na to pomýšlelo zavčas. Míním úpravu Václavského náměstí, nu a ta přece se *musí* stát!

Již se dovršuje hrdá, krásná budova Českého muzea, jako sen šerí se jeho mohutné tvary, jeho galérie a báně zimním vzduchem a vypínají se k modrému nebi, oko chodcovo mimovolně a opětně se tam vznáší a rovněž mimovolně sklouže pak zase po vukolí, po přístupu, po celém prostranství širém, ba velkolepém, a mysl po něčem touží tu a touží. Z toho našeho náměstí Svatováclavského musí se ještě něco vyvinout! To musí být tak pro nás význačné a tak světově známé a chválené jako benátské náměstí sv. Marka, jako neapolská Piazza del plebiscito, jako pařížská Place de la Concorde, jako — nu krásnějšího náměstí není už ani ve světě nežli Place de la Concorde!

Nebojte se, nemyslím na nějaké napodobení, na nějakou kompozici, na něco strojeného, celých miliónů vyžadujícího a — přec jen nemožného! Těžko přenést někam porfýrovou dlažbu benátského náměstí, jeho chrám sv. Marka, kampa-nilu, orologio, arkády starých a nových Prokuracíí atd. Rovněž nesnadno na našem Václavském náměstí rozepnout proslulý arkádový oblouk neapolský, ledaže by se za velké milióny skoupil dole Můstek s vůkolím, Kotce, Tarmark a další milióny daly pak na stavbu sice pěknou, ale zde bezúčelnou. A nemožno také napodobit rozlohu pařížské Place de la Concorde, dát pražskému tomu našemu náměstí břehy oživené řeky, zeleň zahrad do nekonečné dále, vyhlídku na paláce ministerstev, na Arc de triomphe de l' Étoile, na Madeleinu, na palác zákonodárného sboru atd. *A kdyby se dalo*, vždyť by se musil dát také ještě ten půvab jeden, který diváka tam na severním břehu Sekvany jímá: půvab, že tu člověk stojí na místě, na něž dějepisci lidíti nezapomenou do skonání světa!

A přece jenom je jistá paralela, že některá podoba mezi tím náměstím pražským a náměstím pařížským! I co do historického příděchu, byť tu malilinká. Třeba na náměstí Václavském nebyla stála gilotina a neskulilo se tu na tři tisíce hlav do koše katova, přece děly se popravy také tady a posud trčí z nároží u Císařských železná tyč a pletená míška, do níž státé hlavy kladly se na odív. Třeba se tu neodehrávaly scény a akty veliké nějaké revoluce, přece se tu sloužila roku 1848 známá naše svatováclavská mše, ve svých následcích důležitá pro celý národ. Třeba tu nebyly bývaly tábory velikých vojsk, Rusů, Němců a Angličanů, přece místo to ve válečných dějinách naší země jmenuje se na stránce mnohé a mnohé. A bylo by teď věru vhodné a včasno, aby nám Tomek nebo jiný dějepisec napsal buď do některého časopisu, nebo o sobě monografii Svatováclavského náměstí, jako občas i místní monografie jiné — zajímavost rostoucí Prahy toho žádá.

Co ale činí paralelu nejpřípadnější, je poloha obou míst. Znenáhlé postupování do výše, u pařížské Place de la Concorde po Champs-Élysées až k Arc de triomphe, u našeho náměstí vzhůru k Muzeu. Komu bude svěřena úprava, bude

moci postupu toho použití k efektům znamenitým. Již dnes je navečer, za plynového osvětlení, od Můstku vzhůru pohled krásný, bude pak najisto báječný, až obsadí se prostranství po obou stranách velkými kandelábry jako na Příkopě, nebo až alespoň v hořejší části náměstí přijde elektřina ku pomoci.

Úprava se již musí stát. A musila by se již stát, i kdyby se nebylo stavělo ani to České muzeum. Svatováclavské náměstí je opravdu zanedbáno. Kdežto vozová cesta od Státního nádraží až k Řetězovému mostu dávno těší se krásné, osvědčeně praktické kostkové dlažbě, je dlažba podobná na Václavském náměstí jenom na dvou pláčkách, všude jinde nohy chodcovy při přechodech zrovna úpí, a těžší i lehčí povozy tu drkotají a skáčou jako někde po horské cestě. Kdežto dále v „hlavních“ ulicích jsou chodníky široké, pěkně stejné, je na „hlavním“ našem náměstí chodník každých dvacet kroků jiný, užší nebo širší, vyšší nebo nižší, mozaikový, cihlový, mramorový a jakýkoli jiný! A ty cesty v alejích — ty cesty v alejích! Nerovné, hrboлатé — vystávající ostrý štěrk proniká nejlustší botou, noha zapadá do dolin a klopýtá hned nato zase o nezdolný vršek — aleje kolem venkovských našich malých měst jsou proti tomu věru hotový, parketovaný salón!

Ovšem, mimo dobrou dlažbu musí se tu stát ještě některé věci jiné. Jenže našťastí není potřebí ničeho, co by přesahovalo naše finanční síly. Sama skvostná budova muzejní, korunující to náměstí naše, impozantní rozsah jeho, ku pěkné perspektivě přispívající, nenáhlý jeho výstup jsou o sobě již hlavními, hotovými faktory působivého dojmu. Nikdo nebude žádat, aby město, zakoupivši řadou dvacet drahých domů, odstranilo například onu nestejnost šíře, kterou se liší dolejší část náměstí od části hořejší. Tomu dovede nějakým optickým klamem sdostatek odpomoci umělec, třeba umělec zahradník. Rovněž nikdo neočekává, že zde Praha místo některých domů méně úhledných vystaví pro parádu jiné budovy velké. Soukromníci v tomto směru učiní sami znenáhla dosti. A kdyby ne — naší chuti nyní stačí pro dobu asi ještě dlouhou. Vzrůst Českého muzea jeť jedním z výsledků nynějšího české-

ho života, a ty činžovní domy zde většinou rozsáhlé, velké jsou právě dobrou reprezentací života toho i reprezentují obchod, řemeslo, zkrátka náš „stav střední“, a v jiném stavu beztoho nekotví naše síla!

Čeho tedy pro náměstí žádáme, je: řádná výzdoba jeho nitra. Trochu zeleně — bez trochu zeleně a květů se přitom nechceme obejít, ať již nynější aleje zůstanou, nebo pozděj nezůstanou! Nevěříme tomu, že košatý strom je na Václavském náměstí věcí nemožnou, — jen hezky mnoho zdravé země, zdravou peň a „zdravý“ dohled: vzduchu a slunce je dostil! Hlavní ozdobu však musí tu přičinit české *umění tvárné*. Jak známo, je také již usneseno, že v dolejší konci náměstí postavena bude socha svatého Václava. Nu dobře, mytická postava ta je vskutku reprezentantem českého národu, nejdávňější totiž minulosti jeho, a to stejně katolíkům jak protestantům, nevěrcům jak věrcům, nepřátelům našim jak našim přátelům. Doufáme tedy, že socha ta neodkáže se až někam do 20. století a že nebude postavena na sám počátek náměstí, kde stojí teď mohutný plynový kandelábr, nýbrž o nějakých padesát kroků dále, kvůli dojmu. Avšak svatým Václavem není ještě vše odbyto — nemůže být! Našemu citu schází ještě něco tam na náměstí nahoře, hlavně asi tak v čáře mezi Smečkami a ulicí Mariánskou. Něco architektonicky pěkného, do architektoniky celého náměstí se hodícího, z dálky viditelného, nejen krásného, nýbrž i významného. Něco, co vypráví o české přírodě, o bohatství české země, o činnosti českého lidu.

Myslím, že nejlíp by se tu hodil *veliký fontán*. Malebně upravený, mohutnými šumnými vodopády opatřený, alegorickými figurami obklopený. Asi jako ten pomník na Františkově nábřeží, jenže mohutnější rozměrem a temnější materiálem, barvou. A když ne ten fontán vysoký, tedy v jisté vzdálenosti pod sebou dva pěkné, vejčité bazény vodní, jeden představující Labe, druhý Vltavu, a dle toho taktéž obklopené figurami výmluvnými, srozumitelnými, důkazy českého umění.

Snad by mnohému z nás byla jiná skupení, jiné figurální postavy, zejména historické, milejšími; ale to, co jsem právě

pronesl, vyhovuje najisto všem stranám a všem náhledům, my bychom své „milejší“ podrobili tomu praktičtějšímu.

Tak jako by ostatní Praha najisto neměla ani námitky nejmenší, že nákladně se zdobí zrovna náměstí Václavské, — v té věci by správa Prahy nalezala souhlas Prahy celé!

NÁRODNÍ LISTY 3. března 1889

△ *V Praze 16. března*

Už je ta zima věru nekonečna! Člověku je tak divně — něco ho nutí, aby vyšel před práh svého domu, ostínil si rukou oči a díval se k dáli, zdali už to jaro přec jen odněkud nejde, — nebo aby mu šel někam raděj už naproti — — Ale kam!? Nu arci někam, kde příroda je ještě v plné své síle. Kde ihned se obrazí sebemenší známka nastalého jara. Kde, sotvaže do země zmizela zešedlá pokrývka sněhová, ihned travička protahuje své okřehlé proutky a v té travičce užuž také se usmívá sedmikráska bílá — se slzičkou ledové vody na drobné líci — obrázek dojemný — —

Jenže je takových míst po Praze trošičku málo. Arci, jsou přece. Například třetí zámecké nádvoří na Hradčanech nahoře. Nebo Pětikostelní náměstí na Malé Straně dole. Tam nahoru je pro mne namáhavo — vždyť je to ale tady dole taky pěkné — snad ještě hezčí!

Dlouhá, hluboká, prostranná budova, podél budovy chodník, a hned vedle chodníku nejkrásnější příroda: drn, sedmikrásky, bublinky, měsíčky atd. Arci je mezi tím takzvaná dlažba, ale není jí vidět, má zde jenom úkol kamene v koruně palmy: aby svým odporem vyvolala větší sílu, bujnější rozvoj. Rozkošná tu podívaná — tráva jako břeh, zelená jako brčál — celé náměstí činí dojem tak nevýslovně milý, snivý, jako nějaký odlehlý lesní palouk, kam nikdy nezavítá rušivá lidská noha — — A v té dlouhé, hluboké, prostranné budově se dobývají práva českého národa.

Pětikostelí — Hradčany! Tam nahoře, tady dole — tam nahoře, tady dole — to se budí divné myšlenky — prapodivné —

Hm — ! Zrovna k smíchu je člověku ta samolibost lidská. To stále honosení se, věčná chlouba. Například prý — „par-

lamentarism“! Který nám přinesl „české zemské sněmy“. To prý je věc znamenitá, nevídaná, „pokrok“ — něco, co arci nebylo za absolutismu ani možno, o čem neměli prý před rokem 1848 skutečně ani zdání. A já zatím pamatuju sám zcela dobře „české sněmy zemské“ už před tím velebeným rokem 1848! A mohl bych o nich podat zde obrázek trefný, pravdivý — tedy pikantní —

Jenže, zdá se mi, musil bych kvůli plné životní a historické pravdě užít také tehdejší formy, psát trochu tehdejší českou řečí. A tenkrát byla pražská čeština naprosto jiná, nežli je dnešní, — taková široká, pohodlná — myšlenky se do ní zrovna zabořují, jak byla měkká! Byla to čeština rozhodně praktická — od fleku jí mohl rozumět i sebetvrdší Němec.

Stalo se tedy tenkrát někdy, do roka jednou, že odpoledního času přijely do Ostruhové ulice — tam jsem tenkrát vykvétal — úzké, ale těžké, prkny ohraničené, říčním pískem naložené vozy. Vůz zarazil, jedno z postranních prken se nadzdvihlo, lopata vjela dovnitř, na dláždění se vysypala hromada vlhkého písku a vůz popojel zase o nějaké půlsto kroků dále. Tatínek můj pak zapíchl jehlu do „komisního šiti“, jímž se dobráček zabýval, pohlédl oknem do ulice a řekl: „Copak — bude — tohle?“ „Nejspíš paráda — paráda,“ podotknul nato diurnista pan Hammer, který tu býval návštěvou. — „Ale jakápak? Zejtra přece nic není!“ — „No tak bude lontok.* — To bude mít starý Herrmann zase co dělat — což o to, ten je zná všechny!“ Tím slovem „všechny“ mínil pan Hammer ale pražské zloděje, neboť Herrmann byl „tajný“. A teď vypravoval pan Hammer, jakýže je Herrmann chlapík.

Herrmann byl žid a bydlil na Pohořelci, „za podloubíčkem“; jeden z těch nečetných židů, kterým povoleno bydlet mimo Židovské Město. Muž již přistárlý, přihrblý, ostrých rysů, svraštělého, hustého obočí — my děti jsme se ho bály — on se tak koukal! Ve všední den nosil na hlavě placatou čepici, ale ne do týlu, jako židé, nýbrž trochu stranou; v sobotu, když šel do modlitebny přes Prahu, měl vysoký plstěný klobouk.

* zemský sněm

Byl ve svém povolání proslulý a ku slávě té byl si pomohl službou, jižto kdysi proukázal hraběti Nosticovi. Tenkrát kouřil pán nepán z dýmky, pán ovšem z meršámky* drahé, stříbrem okované. A takovou tedy dýmku ukradl někdo z kočáru čekajícího u divadla na Nostice, a Herrmann ji „za dvakrát čtyřiaadvacet hodin“ našel a přines. Tu událost znal v Praze každý; Herrmann byl slavný.

No — písek ležel tedy v hromadách na ulici a oznamoval lontok. Starší brali tu věc klidně k vědomosti, mezi námi mladšími ale působila rozruch. Mládež je vždycky citlivější vůči zjevům veřejného života. A my kluci jsme po těch hromadách skákali, váleli se v nich, dělali kotrmelce, byli jsme vůbec rozehvěni a činni, dokud nás nechytil ten který otec za ucho a nedoved si domů. Což u mne se stávalo vždy o půl deváté večer.

A druhého dne byl Ostruhovou ulicí auffart.** Oči jsme mohli na tom nechat! Bylo to sice rok co rok stejné, ale — ta krása!

Sotvaže jsem po desáté dopolední ze školy doběhl domů, sotvaže jsem zahodil čepici, svlékl kabát a vestu, zul si boty a několikrát si o jedné noze před domem poskočil, už to začlo. „Tatínku, už jeden jede!“ volal jsem do okna. — „Tatínku, teď jedou dva!“ „A už zase jeden — táti!“ — „Ech drž hubu — nevztekej se, nebo dostaneš pohlavek!“ znělo zase z okna. To všechno je historicky věrné.

Běžel jsem vždy kousíček vrškem dolů, abych viděl až na začátek Ostruhové ulice — sprovázel jsem tanečným krokem každý povoz zas až ku zatačce u Masovršných schodů —, však to byla také podívaná! Co nejnádhernější povozy, lesknoucí se novostí, pomalované erby. Elegantní spřeže, někdy i čtverošpřež, a když tato, tedy buď jezdec na prvním podsedním koni, nebo pěší vůdce vedle. Široký kozlík, jako malé kanapé, pokrytý novým tunklplau nebo kyřpraun*** sukнем s dlouhými třásněmi a třapci, a na kozlíku kočí nehybné tváře, jako

* dýmka z mořské pěny

** slavnostní přljezd

*** tmavomodrý; višňový

vycpaný panák. Vzadu na trytbretu* lokaj, obyčejně vedle něho také ještě piksnšpanr** v travozeleném šatě, širokých zlatých nebo stříbrných portách, s inšvengrem*** po levém boku. Uvnitř kočáru pak pán nebo dva páni v červených fracích, se zlatými řády, s třírohým kloboučkem v klíně. A jezdec a kočí a lokaj v červeném šatě, v bílých hedvábných punčochách, přaskových škorních, s nalíčeným obličejem, napudrovanou copánkovou parukou, s malilinkým třírohým kloboučkem na paruce — samý šarlat, samé zlato, samé stříbro — nesmírná krása!

Vozy vyjely vzhůru k Hradu, projely na třetí nádvoří, páni zmizeli dovnitř zámecké budovy, za nimi lokajové nebo myslivci, nejdůležitější ale: koně, kočáry a kočí zůstali venku.

Tam uvnitř tedy, v takzvané soudní síni vedle Vladislava sálu, byl sněm. Trval obyčejně nějakou hodinku nebo dvě, pak bylo po všem. Ale za tu dobu děly se tam předúležité věci! Zástupce Plzně například pohádal se se zástupcem Kutné Hory, kdože z nich má sedět v přednější řadě. A hádali se tak dlouho, až direktor sněmu dal zástupcům městským prostě vynést židle přede dveře a nechal je všechny stát za nataženou šňůrou.

O čemž arci o všem dovídal jsem se teprve později, a to ze knih. Já dovnitř nepřišel. Pan otec netrpěl pak už ani, abych stál tam na nádvoří venku.

Mělo to příčinu. Kdysi jsem si také byl v čas sněmovní nahoru došel. Nebylo nás tu zrovna snad mnoho. Několik policajtů v světlemodrých fracích, na hlavách s dragounskou helmou. Tajný Herrmann. Asi ještě deset lidí dorostlých, jež jsem vesměs považoval za zloděje. Pak asi deset nás kluků sedících na zídce a klátících nohama do povětří. A ovšem všechny seřaďující se ty povozy prázdné.

Jeden z prvně přibylých byl povoz hraběte Dejma. Na kozlíku seděl pan Franc, nalíčený, napudrovaný — já bych ho byl poznal pod líčidlem desaterým, pana France! Chodil k nám

- * stupátko za vozem
- ** myslivec
- *** lovecký nůž

do domu, ke „Dvěma sluncům“, na koňalku. A usmíval se přívětivě na mne, kdykoli jsem se k němu tulil, miloval jsem ho, on voněl tak koni!

Seděl na kozlíku, díval se před sebe, ani se nepohnul —

„Pane Franc!“

Nic.

„Pane Franc!“

Pan Franc pomaten otočil hlavu a podíval se na mne.

„Hehehé!“ zubil jsem se na něj. Pousmál se.

„Pane Franc! Chtějí-li, tak já jim doskočím k nám pro perlovou!“

Pan Franc už se na mne nedíval. V obličejí mu cosi hrálo — on cítil, že to myslím upřímně, z gruntu srdce. Pak se obrátil přece zas ke mně a švihl mne přátelský bičem.

Byl jsem na to vyznamenání nemálo před ostatními kluky pyšen. Ale nejbližší policajt, takový nějaký cizí, jenom výpomocný, odněkud „ze zavodou“, tomu nerozuměl. Pomalu přistoup: „Buď tichý — chovej se slušně!“

Já trpěl nevinně, ale byl jsem tichý.

A teď přijížděly nové vozy. Krásný, čtyřspřežný kočár.

„Hrabě Bouquoy,“ praví ten policajt někomu vedle.

„To je Lobkovic!“ povídám co přítel pravdy.

Policajt už mne měl beztoho v mušce. „Hrabě Bouquoy!“

„Podívají se na vopn* — Lobkovic!“

„I ty kluku zatracená —,“ a držel mne za rameno.

„Wos ists — wos ists denn!*** volal nedaleko stojící policejní hejtman Willmitzer. Znalť mne.

Policajt něco zabručel.

„Losns ihn laufen!“***

Policajt mnou trochu strčil, abych se jako pohnul, a pak mne pustil. Šel jsem; ale ne daleko. Na patníku u průjezdu ke druhému dvoru jsem used a tam jsem trucoval.

Ale Herrmann byl to všechno pozoroval a sdělil pak mému

* znak

** Co je? — co je?

*** Nechte ho běžet!

otci. Nesměl jsem nikdy už za doby sněmu dopoledne nahoru na Hradčany. Teprve až po odpolední škole. Tu arci jsem ale už neviděl mnoho. Náměstí prázdné — vzezření jako o dny všední — jenom kde byli koníčkové ráno stáli, byly toho ještě nepopíratelné stopy.

A pak přišli metaři, s harašící karkou, s dlouhými košťaty, a odstranili i tyto výsledky zemského sněmování.

Jaká to nádhera, jaká paráda tenkrát — a jaká chudoba nyní! Dnes, když je sněm zemský dole na Pětikostelním náměstí, přihrne se daleká většina poslanců v domácí kajdě a pěšky! Asi deset jich přijede po tramveji. Asi pět jich užije drožky. A když přece někdy přihrčí nějaký kočár panský a chvíli tu před budovou stojí, je věru vidět na koníčcích, jak pohrdlivě házejí hlavou.

Výsledky arci — výsledky jsou tenkrát i dneska na stejnosti.

NÁRODNÍ LISTY 17. března 1889

△ V Pražě. 13. dubna
Boulanger utek. Když si měl rázně zastat své smýšlení,
Boulanger utek. Když měl ukázat, že za svoje přesvědčení
dovede i trpět, — Boulanger utek — —

Nebojte se, nebudu politizovat! Jenom tak přemýšlím,
jacíže jsme my nynější lidé prapodivní. Aby tak například
Jan Hus byl nyní živ! A aby také on byl „moderním člově-
kem“! A ještě k tomu „moderním českým člověkem“ —

(Na telefonním úřadě pražském to zvoní.)

Hlas z Kostnice: Prosim o spojení s Janem Husem, kaza-
telem betlémským.

Pražský ředitel jednomu z úředníků: Betlémské náměstí,
číslo 7 nové, 351 staré.

Jan Hus: Haló!

Hlas z Kostnice: Haló! Jste vy to, ten světoznámý arcikacíř
Jan z Husince u Prachatic?

Jan Hus: Jsem Jan Hus.

Hlas: Já Poggius, převor od Svatého Mikuláše v Badenu,
jsem povolán kardinálem Goolvim, abych vás vyzval pro vaše
lehkovážné řeči, učení a kázání na koncil, jenž v osmi dnech
v Kostnici se shromáždí, byste tu byl vyslýchán otcí církev-
ními. Obsílací list Jeho Svatosti papeže Jana XXIII. držím
v ruce. Slibuje vám plnou bezpečnost. Tutěž vám slibuje prů-
vodní list císaře Zikmunda. Upálen budete tedy jistě! Při-
jdete?

Hus: No to se přece rozumí. (Pro sebe:) Lampl!

Poggius: Děkuju pánuobohu, že už to mám tedy z krku! Spo-
lehám se! Jak to máme dnešního dne pohodlné, vidíte? Když si
tak vzpomenu, co jsem se roku 1414 natrmácel, nežli jsem
dojel Prahy! Vyjel jsem tenkrát dne 15. měsíce senoseče

z kláštera na svém oslu. Ráno bylo velmi mlhavé; ale za hodinku svítilo již jasně slunce —

Hus: K vaší a vašeho osla náramné potěše — vím to, četl jsem to ve vašem znamenitém popise, vydaném teprve roku 1875 zase u dr. Edvarda Grégra v Praze — to jsem se zasmál!

Pogius: No to mne těší! Jste ňák při humóru, zcela jiný nežli tenkrát! Vůbec — tenkrát a teď! Drahou jsme tu teď za třicet hodin. Tenkrát jsme se tloukli spolu po několik neděl. Arci, bylo to taky zábavné. Pamatujete se na Štuttgart? Ty holky — jedna hezčí než druhá!

Hus: Boubelaté — hehé!

Pogius: Copaté, světlovlasé — hehé!

Hus: A jak bylo na ulicích veselo, když za soumraku procházeli se bujni mladíci, „hudouce pěkné kousky na zelené lístky, k ústům přiložené“ — vždyt jste to popsal!

Pogius: A jak nás hostil tam hrabě Eberhard!

Hus: A jak nás pak přece jen zas vyhodili!

Pogius: Ach, to bylo krásné! Budeme se zase teď spolu bavit. Uděláme si několik výletů, nežli vás upálají. Do Basileje na víno, k rýnskému vodopádu, na ostrov Mainau — pro vás všude poloviční ceny — přijedete?

Hus: Já už skládám věci! (Pro sebe:) Povídám — lamp! (O 8 dní později. Vše jako dříve.)

Pogius: Propánaboha, koncil už je pohromadě, a vy jste ještě v Praze! Ten skandál pro mne — ten skandál!

Hus: I já už si dávám jenom ještě do kufru forotní boty!

Pogius: Ale nechte toho — beztoho vám je tu vyndají! Přijďte!

Hoteliér Stüssi: Přijďte! V mém Inselhotelu *pro vás* pokoj za dvě marky, počítaje v to už i posluhu a svíčky! Krásná výhlídka — čistá postel — teplé i studené lázně — veškerý komfort! Table d'hôte *pro vás* za 1½ marky, podle lístku dvacet procent srážky. To bude jiné živobytí nežli roku toho a toho, když jste na zcela témž ostrůvku seděl v smrduté díře, mající objem asi s délky muže, slabě osvětlené malým otvorem, kterým vnikaly pěny a kaly z řeky, — jedenáct zubů vám

tu za čtyry neděle vypadalo — přijďte — teď si tu jinak nabrousíte zuby —

Fotograf Mulač: Přijďte! Už tu čekáme všichni, já, Langhans, Tomáš, Klempfner — Langhans dělá ukrutné kšefty, protože vás jako universitního docenta má ve svém „Albu pražských českých vysokých škol“, — my ostatní bychom ale také rádi něco — fajn vás vyblýskneme, uvidíte —

Tesař Herzog: Přijďte! Já už mám povolení na stavbu tribun v ulicích, kudy vás povedou ku hranici, — první místo dvacet marek, druhé deset — ukrutná poptávka, všechno už skoro rozebráno — přijďte!

Historik Crusius: Přijďte! 60 500 osob čeká! 346 arcibiskupů a biskupů; 564 opati a doktoři; 16 000 knížat, vévodů, hrabat, svobodných pánů a šlechticů; 37 akademií; 67 lékárníků a materialistů; 45 zlatníků; 330 obchodníků; 258 písařů; 70 ševců; 93 kováři; 48 kožešníků; 75 cukrářů; 250 pekařů; 83 vinárníci; 95 jiných markytánů; 58 peněžníků; 45 hlasatelů; 346 hudeců; 306 holičů; a — „aby pánové na koncilu měli po práci nějaké vyrazení“, přes 700 špatných — špatných ž... — když já se stydím!

Kardinál Goolvi: Přijďte! Nemusíte se tu pranic namáhat, my vás ukřičíme!

Jedenáct staročeských svědků: Přijďte! Plnou hubou budeme proti vám svědčit — už je máme, ty plné huby!

Legát Michael de Causis: Přijďte! Já už tu mám svého historického šimla, na kterém budu projíždět se městem a nadávat vám! Kolega Zilliciri cvičí zas pátery nadávat do kvarteta, pak sborem — pak řvát —

Kardinál Dominik: Přijďte! Já zase cvičím účastníky v plivání do očí, v házení uslintaných, hliněných kuliček do obličeje, ve strhování šatů s těla, v řezání tonzury —

Mnich pisař Caspricci: Přijďte! Já jakožto nejvypasenější jsem vybrán, abych vám přečetl rozsudek —

Ammon Weikhli z Bundenska: Přijďte! Já radostně věnoval zase už dříví na hranici, dal je pěkně upravit, pokropit smolou —

Tlupa žen: Přijďte! Dáme na výzdobu hranice zas jako

tenkrát kousky svého oděvu, třepení, praporečky, zástěrky —
Osmdesátiletý stařec: Přijďte! Moje historické poleno je už
připraveno.

Baletní mistr Berger: Přijďte! Byl jsem sem povolán, abych
aranžoval tu historickou pračku celého koncilu hned po pro-
hlášení rozsudku, — garantuju, bude pěkná!

Pogius: Přijďte! Je tu ukrutná mela: pěvci, tanečníci a ci-
teráci — lid hemží se a vříská, poháry chřestí na všech stra-
nách — navečer všude svítilny, tance Uhrů, pitky Benátčanů
— přijďte — přijdete? — — Mně se ale zdá, že on už ani ne-
poslouchá — —!

(O dva dny později. Vše jako dříve.)

Koncilní kronikář: Tak co bude? Ty 74 články obžaloby
znáte už přece skoro pět set let. Trváte pořád ještě na tom
svém učení? A hlavně na tom, že není papež neomylný? Že
kněz se může oženit? Že odpustky nesmějí se prodávat?

Hus: Trvám! Mužně. Nezlomně. Až do toho hrdla!

Pisář Caspricci: No tak přijďte — ať vás tu máme!

Hus: Víte — to já si tady ještě rozmyslím —

Arcibiskup mohučský: Tak ty tak? Na pány pátery si za-
lízat?

Eutropius, posel kurfiřta trevírského: Abys věděl, že jsi ta-
ková jedna „jedovatá, nakažená bestie, již nespomáhá ni masť,
ni zelina“!*

Köngel, posel kurfiřta mohučského: „Necítí litosti — budiž
udáven!“

Arcibiskup Cele: „Kdo na zemi hledá anděly, toho pošlete
jenom do nebel! Hus hledá anděly, prokažtež mu tedy tu služ-
bu a pošlete ho tam, kde je má hledat. Ať zemře ještě dnes!“

Biskup brixenský: „Huse neublíží se mnoho, oškube-li se
a upeče. Ještě dnes!“

Biskup basilejský: „Ať se peče!“

Hus: Já —

Celý koncil: „Ticho, kacíři! Kletba na tebe a celou zemi
českou!“

* Uvozovkami opatřená slova jsou ovšem historická.

Arcibiskup londýnský: „A kdyby ten *Čech* deset životů měl, vzal bych mu je všechny!“

Biskup tridentský: „Kdyby *Čech* tento byl vlastním svým dědem, dám jej upálit!“

Biskup stabský: „Domýšlivý mnich z neuvědomělé barbarské země — umřiž!“

Kníže opat kemptenský: „Smrt kacíři každému a především českému!“

Pisář Caspricci: „Jsi tedy odsouzen 45 hlasy k smrti co bohaprázdný rouhač a co šeredný vývrhel, pakli neodvoláš.“
Odvoláš?

Hus: Neodvolám!

Caspricci: Ale jakpak tě tedy propánaboha upálíme, když tu nejsi?

Hus: Pošlu vám svoji fotografii —

(Telefonní deska silně se zachvívá. Vyznívá z ní zmatený švehol — křik — rámus —)

Žižka (vešel právě k Husovi na návštěvu): No víš — škandál je to přece! To budeš mít v historii teď po čertech málo slávy!

Hus: Prosim tě, nemluv! Však vypadáš taky! Pomstil bys mne ty dnes, kdybych za svoje přesvědčení zhynul?

Žižka: Copak bych se směl dnes do Němců spustit? To by mně v Jirchářích pěkně vynadali!

Hus: I jdi! Utečeš, když na tebe čtrnáctileté židě plácne!

Žižka: Nechme hádek, rozumíš? — Nestojíme dnes oba za nic! — Pojd — půjdeme radš na Příkopy, prohlídnout si trochu holky!

Hus: No, pojďme tedy! Ale když je jich teď zde po čertech málo hezkých! Arci, je po masopustě. Ty hezké, které kvůli tanci sem z venkova napršely — — (odcházejí — další slova není slyšet —)

NÁRODNÍ LISTY 14. dubna 1889

△ V Praze 20. dubna

I nestojí to praprazanic už na tomhle světě! Rozuměj: na tom našem českém!

„To je tak teď nějak všude ticho a smutno!“ řekl mi tyto dny kdosi. „Žádný život — žádná radost!“ — A měl svatou pravdu! Vždyť žijeme věru už jen tak jako na robotu, každý, že zrovna musí! Den jako den, týden jako týden, zcela podle toho, jak nás kalendář strká!

Když jsou vánoce, no tak jsou vánoce: sedneme si kolem stolu, najíme se a pak si lehnem. Když je Silvestr, no tak je Silvestr: přezíváme se tiše přes půlnoc, tak tiše, že je až i policii naši z toho nanic. Když je masopůst, no tak je masopůst: nahoře hudba a veselý takt, dole v sále blazeovanost, ospalost, lenost. Vždyť už nás věru ani netěší po hospodách se scházet, a to už je pro nás Čechy povážlivá známka! Jdeme tam sice, ale jenom už, abychom si odseděli denní svoji úlohu, vypili denní svoji míru a hověli dennímu svému zvyku. Nás netěší žádné čtení, žádné umění, žádná rozprávka o politice, nebo o potřebách národních, nebo společenských — odnikud tu nezaznívá veselé vtípkování, odnikud smích, odnikud zpěv — jsme jako vymlácená sláma, jako vysušená mumie, jako — i vždyť mne už nenapadá žádný obraz ani dosti příhodný, abych jej ještě tady o nás prones!

Těšíme se na něco? Vezměme například tyhle ty velkonoce — těšil se na ně někdo? Leda nějaký tvůrek ženský, kterému vzdálený ženich slíbil k svátkům svůj příchod. Nebo nějaký ještě šťastnější tvůrek mužský, který užije těch dnů, aby si někam odtud do světa zalít. My ostatní jenom zas pozivujem: no, když jsou velkonoce, tedy jsou velkonoce — jakož už řečeno hořej!

Snadže přece někdo někde o velkonocích něco si myslí;

ale zajisté nic veselého! Po celý „pašijový týden“: „Nevíme ani proč a zač, ale máme v Čechách pašije už po několik věků!“ O Vymetavou středu: „Hrome, teď už také u nás v Čechách jednou pořádně vymést!“ O Zelený čtvrtek: „Pořád nás kladou znovu do hrobu — vždyť nás ale přece ještě nikdo neubil — a my sami jsme také neumřeli —!“ O Velký pátek: „Jidáše pálit? Ano — výborně — teď vidí přece už každý, že jsme zaprodáni!“ O Bílou sobotu: „Což nezáleží jenom na nás samých, abychom se zase vzkřísili k životu, k čistosti, k bujnému zdraví?“ O „pomlázku“: „A teď tedy do ruky hůl — at už je vrbová, nebo lísková, jen když je pevná, přílehavá —!“ — Ale v úterý pak už zase nato: „Bože, to jsem tak nějak líný! Zrovna jako kdyby mne přetlouk — ta slovanská lenost — ta slovanská lenost — my ještě zaživa shnijem —!“ — I baže shnijem! —

Praničím už nás tyhlety velkonoce nebaví, povídám! Bože, jakou radost mívali naši předkové pokaždé z těchhletých svátků! Vždy je to známo, nebudu popisovat! Jakéže měli veselé průvody, jak měli i svého zvláštního „velkonočního papeže“, a že i sám Jan Hus byl jakožto student kdysi takovým papežem! Jak hráli zvláštní pašijová divadla, při nichž čerti vtípem svým do různých stavů prali, a to beze vší divadelní cenzury! Jak na jevišti zbožná Maria latinsky modlila se k pánu Kristu „za věrné Čechy“ a svatý Petr hned nato rozhodoval, kdeže je tu po Praze nejlepší pivo! Jak každý den v tom témdni měl svoje obzvláštní obyčeje a jak se jich lidé věrně drželi a svědomitě je konali!

A ještě později, ještě také za našich dnů nás ty obyčeje trochu bavily. Ani už zrovna ne tak jich plněním, jako jich vykládáním. Pročže totiž naši praotcové tedy o velkonocích dělali to a dělali zase ono. Byli jsme přitom samá duchaplnost, viděli a vyrozuměli jsme samé „symboly“. Ve velkonočním vajíčku například jsme viděli „obraz hrobu“ a v žlutku jeho „obraz vzkříšení“. V pojídání „beránka“ jsme zase viděli památku na egyptské hody židů, než tito se vybrali na poušť. A ve vzájemném se mrskání pomlázkovými pruty jsme docela viděli „přenášení omladlé, občerstvující a plodivé síly

z vrby na živé bytosti“. Dnes už nejsme tak duchaplni, dnes už jsme vystřízlivili — nevidíme z toho všeho ale už pranic! Dnes pochopujeme, že *vánočním* jídlem beránek nemůže být, když se o *velkonocích* líhne. A že vajíčka se vaří a jedí zajisté nejvíce tenkrát, když právě jsou čerstvy a dobry. A že to konečně člověka přímo svádí, aby sobě přece uříz některý z těch prutů, které se právě teď všude kolem lesknou a zelenají, a když už tedy drží pak takový pořádný prut ve své ruce, že ho to rovněž neodolatelně svádí, aby jím někomu namlel. To vše ej tak přirozené, tak jasné, tak střízlivé —

Ale přece jen škoda, že už se ani za mák tak nebavíme, jak se bavívali předci! Co to musilo být například za veselí, když obec pojídala beránků a jeřábků společně pod širým nebem! Nebo když všeliké dobré věci jedlě přicházely odleckud zdarma do domu Zeleným čtvrtkem! Nebo když v neděli mládenci mrskali panny a v pondělí panny mrskaly mládence! Že prý to panny činily jen proto, aby mládenci byli ohnivější v lásce. A tloukly prý zrovna nemilosrdně — —

Hrome, já bych jich letos od pražských panenek dostal! Ne z lásky, ne pro lásku — jen tak „co proto“, jak se říká. Vždyť od minulé neděle jsou na mne nejinak než jako vosy! Dobře počítaných třicet anonymních listů mi napršelo poštou —: „Tak! ? — my Pražačky tedy že nejsme hezky ? — Když venkovanky po masopustě odtud vyletěly, že se tu málokde potká ještě nějaká holka hezká ? — I Vy.....! — Vy .....! — “

Pomalu — panenky! Teprve ondýno řekl tu můj kolega: Každý anonymní list že je hotová „zbabělost“ — chcete snad tedy být už *baby* — panenky, panny! ? A vždyť já ani vlastně neřekl, že člověk po Praze nepotká *žádnou* hezkou! Vy například, slečinko, s tím přívětivým úsměvem, s tou tvářičkou jako broskev, s těmi perličkovými zoubky mezi jahodovými rtíky — jenom se nečervenejte, *vás*, slečinko, myslím, *vás* — vy jste přece až neobyčejně hezká — ne! ? A vy, milostivá paní, s tím napohled tak chladným chrpovým svým okem, s tou oblou, tichou, a přece tak výmluvnou tváří —

Ale — já pozoruju, že se nák omlouvám, že se vytáčím, — to by teprv byla zbabělost — nene — vy *nejste* hezky! Snad

konečně *jste* — ba snad je vaše krása skutečně „očím pastva“ a obličej váš „ten pravý balzám pro choré mládenecké oči“ — ale přece jen *nejste* — *nejste!*

Víte, já jsem Čech. Skrz naskrz Čech!

Dejme tomu, že já Čech bydlím někde v přízemí, s okny na ulici, — já skutečně tak bydlím. A že mám dvě sklenice, naprosto stejné, ale jednu prázdnou a druhou naplněnou medem, — já skutečně mám takové dvě sklenice. A že sedím právě u otevřeného okna, s nožem v ruce, a lidé chodí kolem, — a já nožem klep! na sklenici prázdnou — a zase pak klep! na sklenici plnou — víte, která je mně teď milejší z těch sklenic? Ta *prázdná* — protože nápadně zvoní — že lidé se po ní ohlížejí — že dělá efekt —

Já jsem Čech. Snad se přec pamatujete, jak jsme po dvacet let řvali, že „svět na nás patří“! ? Dnes ovšem už neřvem a zalezli bychom raděj někam, aby nás svět ani neviděl, ale nátura naše je napořád ještě „česká“! Co nám nechválí cizina, nemá pro nás ani váhy. V literatuře je jen to dobré, co je přeloženo do němčiny. Mezi obrazy jsou jen ty pěkný, které byly vystaveny už v Paříži. A pro mne tedy jsou jenom tenkrátě Češky hezky, když dostaly už cenu na některé z těch mezinárodních výstav „ženských krasotinek“! — rozumíte? Už bylo těch výstav věru dost: v Novém Yorku, ve Spaa, v Pešti, v Turíně, v Nizze — dostala tam už některá Češka cenu?

I vždyť já vím, co mi zas na tohle odpovíte! Něco tak asi o „starém mládenci“! Například, že by se takovým lidem mělo skutečně vrbovým proutím nařezat, a nejen o pomlázce! Nebo tu prastarou, praotřepanou věc, že „staří mládenci“ by měli „platit pořádnou daň“, aby byli alespoň k něčemu ve světě —

Ale, prosím, nezlobte! Naposledy sobě toho jednou pan Dunajewski přece jenom všimne, začne uvažovat, že zůstat „starým mládcem“ je konečně také životní „los“, ba skoro už „hlavní trefa“, podá zákon, že chcem-li my staří mládenci zůstat „v oběhu“, musíme se dát tedy „odštemplovat“, a —

Vinšuju šťastné a veselé svátky!

△ V Praze 4. května

Je po pražských slavnostech jarních: zamilovaní měli pouf na Slované, krejčí měli Bubenč, ševci Nusle, básníci první *máj* — konec: ostatní řemesla přijdou až na podzim.

Slavnost básníků je ovšem nejvelkolepější. Za prvé, že není vázána na žádné určité místo — Stromovka je tu pouhou záminkou —, a za druhé, že básníků je zrovna toho času ve světě nejvíc, ať už píšou, nebo nepíšou. „Prvního *máje*“ je básníkem *každý* člověk, ať už své básně cítí a vzdychá u psacího stolku nahoře pod střechou, nebo dole v průjezdě u mandle s Kačenkou, nebo venku na ulici, v sadě atd. se slečnou Josefou, nebo — ale kdopak by si teprve hlavu a jazyk lámal všemi těmi možnostmi a jmeny — básní se tu rojí zkrátka milión a podnět, obsah, pointa všech jich je: *první máj — láska!* — „Byl první *máj*, to lásky čas, ku lásce zval hrdliččin hlas“ — „Ach, láska panuje teď světem, a mluví písní, mluví květem“ — „I potůček ten chladný v háji pomněnkám lásku bublá v *máji*“ — vždyť to zrovna člověk vidí, jak básníkům rostou v téhle době básně samy od sebe pod rukou a že to není pražádným uměním, být „prvního *máje*“ básníkem, výborným básníkem!

„*Máj*“ — tisícerá kouzla vězí v tom jediném, kratičkém slově! Sám pánbůh ví, co to je! Vyslovte „květen“ — „tráven“ — „trnopuk“ — no vyslovte — ještě jednou — ještě — cítí přitom někdo něco ve své hrudi? Ale teď tedy řekněte „*máj*“, a honem se ohlídněte — vida: každá ústa se šíří, každé oko leskne, na každé tváři májový paprsek! A řekněte docela „*první máj*“, a už to v každičkém srdci svítí a hřeje a každá ústa ihned si tu šeptají hotový program. Běda tomu, kdo „*prvního máje*“ přišel by s bolestmi svými, se svou mrzutostí, s fňukotem ať už jakýmkoli! Kdo hned v předvečer slavného toho dne nezatančí si kolem „ohňů *májových*“ a nezazpívá si „pod *májem*“

před okny své milé — kdo ráno pak neumyje se čerstvou „májovou vodou“ dešťovou, nezatkne si za klobouk čerstvého „májoví“ a za knoflík vonného „májového květu“ čili konvalinek, nejde nato procházkou do lesa, kde tak divné věci mu šepotají ty májonosné stromy bujné a tak líbezně kolem uší mu bručí „chroustek májový“, — kdo v týž den nezaspívá si desetkrát Hálkovu Píseň májovou, krásně do hudby uloženou Františkem Maj-erem,* nepřechte si znovu a znovu zase *Májový sen* Hynka z Poděbrad, *Máj* Hynka Máchy, všech deset starších a novějších ročníků almanahu *Máje* a nepošle alespoň desítku *Máji*, spolku českých spisovatelů beletristů, — kdo se pak na posilněnou nenají „májového mléka“ a polévky z „májových hřibů“ a „májového másla“, nedopřeje si k dezertu třechní „májovek“ a nezapije je chutným „májovcem“ horkým, — ten — no ten ať si vyhledá někde pěknou borovici s pěkně vyčnívajícím sukem, uplete si z „májovky“ čili ze zasetého v *máji* konopí — pěkný — ale já to raděj ani nedomluví! A víme, proč *máj* je všude tak oblíben? Inu — že je tak *mladý*! A že mládí je vrcholem všeho štěstí! Ach bože — bože — žet nám v tom živobyті „*jen jednou květe máj*“!

Pranic se lidem nedivím, že se po *máji* tak fantí! Vždyť je téměř všemohoucí! Co tu pojednou krásy! Veškerá světelná kouzla mžikem rozestřena po nebi i zemi — co tu krásy!

Ovocné stromy obaleny sněhovým květem. Kaštan ve skvostném brčálovém havu. Lípa poseta drobnými srdíčky kolem a kolem. Bez v celém oblaku té své posilné, zrovna studánkově svěží vůně. Trávník plný světél a jisker. Vzduch plný bzuku a zpěvu.

Kéž by dovedl člověk napodobit obrozující se tu přírodu. Být znovu tak svěží jako ten modravý, vonný bez. Být znovu tak krásný jako ta květem obalená jablň!

Tisíce nám dává příroda příkladů tak krásných, ale člověk z nich nedovede napodobit téměř žádný! Vždyť je nám příkladem třeba i ten maličký střízlík: deset až dvanáct dětí vy-

* Ubezpečuju, že jsem se upřímně a vroucně modlil, aby pánbůh mne tohoto přímo děsného vtípu uchovati ráčil, — ale patrně v tom nebyla svatá vůle jeho. Co dělat!

vádí si jaro co jaro ze svého hnízda — dovede něčeho podobného člověk? A příkladem je nám stejně pěkným i zajíc: máť on od února do května se svou zaječicí už potřetí mladé — mohu říci člověku: „Jdi, a čiň tedy totéž!“ —? A kde by si ten člověk skutečně *mohl* bráti z přírody příklad, nebeře, nedbá. Podívejme se na skřivana! Najednou je mu to hnízdo jeho těsné, jednotvárné, on by si trochu také zabouřil, zahulal, zajubiloval, i vylítne střelou vzhůru do závratné výše, do modrého nebe — ale ne dál, než aby ho ještě dohlédla domácí družka jeho, aby slyšela jeho píseň, měla z ní radost! Jak krásné by bylo, kdyby rovněž člověk manžel, když už to nemůže navečer doma vydržet, zasedl si tedy například do balounu nad střechou, přivázaného provazem — „ballon captif“ se říká takovému zařízení —, a tam připíjel na zdar své družce člověčí a zpíval jí tam jubilující, hězounké, milounké písničky! Pranic a v praničem by to nevadilo milostivé paní, povídám! Ani v tom ne, že je snad zvyklá, navečer, když muž odejde, přijmout si svého domácího přítele. Poslouchali by zpívajícího manžela oba a měli by oba radost. —

Sluší podotknout, že žena je pořád přece jen přírodě bližší nežli muž, ona že dovede mnohem spíše než tento z přírody míti dobrý příklad. Ovšem, vždyť je žena „tvorem vyšším“! Letos dán toho přímo skvělý doklad! Sotvaže jaro se rozzářilo a zeleň se začala lesknout kolem, už se zazelenala také naše děvčata! Zeleň na klobouku, zelená stuha, zelené šaty, zelený vějíř, zelené portmoné — mnohá ta žabka vypadá skutečně jako žabka, a člověk má tisíc chutí chytit si ji jako rosičku za krk a dát si ji doma do sklenice. Pozor! Tyhlety žabky bouřky neoznamují, ty je dělají samy — —

Krásný je ten máj — krásný! Ba skoro všemohoucí, jak jsem už řekl, — škoda, že jen skoro! Kdyby byl všemohoucí zcela, dovedl by tedy konečně jednou ojařit i ten náš národ! Ale ten tu leží chudák napořád jako dávno vyschlé dřevo — bez mízy, bez života, bez květu a ruchu — —

Takový klacek sedmimiliónový! Bohatý, silný, srdnatý, vzdělaný — a přece tak mrtvý, tak hnílý, tak směšný —

Krásný je ten máj — krásný! Ale člověku je přece jen v něm

tak nějak teskno! Alespoň mně je teskno — ba někdy až k smrti úzko!

Pořád mi zní teď v uších to Hartmannovo:

*Zem česká, cizí liste zelený
z cizího, divoucího stromu — —*

Hartmannovy České elegie ovšem se přeceňují co do své poetické ceny; ale mají obsah, říkal v nich o nás věci divné! Prapodivné!

*Trojnásob lide nešťastný! Tvůj žal
již nehne žádným srdcem, aby pozaškalo,
jeť jako starý pomník hřbitovní,
nad nímž se oko lidské dávno vyplakalo.*

*Bez slávy žal Tvůj světem poletá,
vždyť nemáš pěvců! Máš, však nejsou tací muži,
jimž z plných prsou plná pravda zní —
stud porobů jim písňě drhá, hrdla úzí.*

*Jen hudba — hudba Tobě zůstala
a provází Tě při žebrotě cizím světem —
ach, kde Tvá sláva, chaso žebravá,
Ty chaso s mdlou tou strunou, směšným klarinetem —*

Verše Hartmannovy vyšly roku 1844. Od té doby nám uplynulo skoro padesáté let! A měli jsme dvoje veliké probuzení: rok 1848 — rok 1860.

Jiným národům stačí takové probuzení jedno. Ale nám — ?

*My napořád ta stará chasa žebravá,
ta chasa s mdlou tou strunou, směšným klarinetem!*

NÁRODNÍ LISTY 5. května 1889

△ V Praze 11. května

Vydám teď nejspíš mapu. Už jsem vydal ledacos, mapu ještě ne, tedy vydám. Českou, odbornou, to se rozumí. Moderní odbornictví dostalo se už do všeho, také do mapování; my máme mapy Čech politické, horo- a vodopisné, cukrovarnické, pivovarnické, sokolské, národnostní, diecezální — proč nemáme ještě *poutnické* — he! ?

Pěknou a beze všeho odporu praktickou myšlenku tu vnukla mi nynější doba jarní. Člověk si vyjde ven na ulici, do zlatého slunečního světla, do teplého vzduchu. Je mu tak volno, jako v příjemné koupeli. Zcela teď jiný pocit, než jaký byl ještě přednedávnem, než jaký bude zase v parné letní době za málo už neděl, — žádná teď velkoměstská tíha, člověku je i na tom dláždění jakoby na venkovské půdě! A fantazie se vlní jako ten rozteplený vzduch a houpá se jako to veselé sluneční světlo — vtom proniknul hřmotem a rachotem městským jasný, táhlý, nezvyklý zvuk — druhý, silnější — zpěv lidu a hlas pozoun se mísí, ohlédneš se: kolem rohu zahrnulo do ulice procesí. Korouhev vlaje, ve vzduchu se kývá vyzdobená socha panenky Marie, před ní jde v černých kabátcích dvanáct osmahlých hochů, každý v ruce po bílém lilii, pod ní a kolem ní dvanáct plavovlasých družiček, každá plná růžových stuh a prstýnkových kudrlinek, za ní několik mužských, houf starších i mladších ženských — jedni zpívají, druzí zevlují — už nás přešli — už zahýbají do jiné ulice — zmizeli — odkud a kam jde ta jejich cesta? Nu odkudkoli! A nejspíš že právě teď jde na Svatou Horu nebo do Staré Boleslavi, k zázračné panence Marii, a za čtyry dny budou už zase nazpět u nás v Praze, u zázračného svatého Jana, to je už tak pro počátek máje v Čechách vypočteno — jindy v roce ovšem bylo by tíže lze uhadnout cíl a cestu!

Nikdo by neřek, co máme poutnických míst po Čechách! Ta moje mapa by vypadala věru samý křížek a hvězdička, kdybych je všechna zaznamenal. Ovšem, se Svatou Horou, se Starou Boleslaví nebo s Prahou v den 16. května nemohou se rovnat všechna; jmenovaná tři místa jsou právě poutěmi „první třídy“, proslulá i daleko za hranicemi, a sám Bohosudov nebo Bílá Hora kmitají se vedle nich už jen jako hvězdičky vedle luny. Ale poutnických míst alespoň — ať tak dím — třetí a čtvrté třídy je zrovna naseto. Připomínám jenom Vyšehrad, Karlov, Svatého Prokopa, Hájek, Svatého Ivana například pro Prahu; pro jižní Čechy například zase Loretu u Vlašimi, Kalvárii u Milčína, Svatého Vojtěcha u Votic, Chotoviny u Tábora — a co je pak ještě všude těch maličkových mariánských „kapliček“ po lesích, polích, horách, k nimž alespoň jednou za rok putují procesími z celých okresů!

Teď právě je pro všechna pobožná procesí hlavní doba. Teď jsou „dny mariánské“. A je trochu odpočinku v polních pracích. Té doby užívá se k procesím také již po staletí; všude, nejen u nás. Arci se procesí u nás právě nezrodila, ale jsou tu zvykem už starým, proti jehož místním či časovým přívlastkům ozývaly se i káravé hlasy mnohé, Štítného, Chelčického, Rokycany, Bílového a ještě jiných. Aby dosáhli tím spíše nápravy, pořádali ti karatelé sami zase procesí jiná „vzorná“, „protipocesí“ — „Slavnou procesí učinil Rokycan,“ vypravuje Veleslavín. Některá česká procesí zaznamenala si i historie, takž to známé, v povídkách a románech bezpočtukrát vypisované, na něž hozeno z oken Staroměstské radnice kamenem. A některé procesí vůbec se třeba ani nikdy neudálo, a přece si o něm lid náš vypravuje po staletí a podnes. Takž zase ono v plném slova smyslu „pověstné“, po kterém jakýs žid chtěl prý hodit kamenem ze střechy Svatovítského chrámu, — žid vtom zkameněl, podnes si ho ukazují lidé, jak půli těla vyčnívá ze zdi a drží kámen v pozdvižené ruce! Nemýlili-li se, je žid teď pěkně opraven; má zase slušné vousy a dobrou čepici — však ho byly dešť, slunce a větry pořídily už divně!

Jinde bývalo arci mnohem, ba daleko hůř s procesími než

u nás! V Německu, ve Francii, v Itálii dály se při nich věci zrovna až hrozné. Připomínám jen „černé procesí“ v Evreux, při němž (dne 1. května) házeli lidem potkávajícím do očí otruby, nutili je, aby tančili nebo skákali přes koště; také zvonili přitom, až zvony pukly, až se několik zvoníků potlouklo a ubilo; ba vyvěsili jednou i dva kanovníky oknem ven do ulice atd. Nebo procesí v Aixu, založené roku 1462 neapolským králem Renatem a odbývané vždy o slavnosti Božího těla. Přitom se cestou provozovaly různé komedie: žid vyhazoval kočku v pytli do výše, děti se válely po zemi, což znamenalo „vraždění betlémské“, čerti se prali s andělem o dušičku dětskou, kluci tančili kolem jiného kluka, pokrytého parukou, píchali ho nůžkami, škubali, prali. Nebo ještě „procesí bláznů“ v Tournay, odbývané vždy 14. září. Každý cech musil tam k němu poslat „svého“ blázna, oděného co harlekýna, a ten, jda před kněžími, tloukl diváky, nadával jim, cestou pil, až se opil. „Dnes už se toto procesí neděje,“ napsal ještě před 25 lety naivně historik Ebeling. Nebo konečně „procesí liščí“, jež založil a co možná často sám, ano i za přítomnosti papeže Bonifáce VIII. slavně odbýval Filip Krásný — zakladatel to vůbec věcí co nejpodivnějších! Děvčata v bílých šatech při procesí tančila. Odsouzenci pekel naříkali. Člověk za lišku oděný zpíval, postupoval mezi zpěvem v hodnostech až na papeže — „příčemž pořád kradl kuřata“ atd.! —

Největší procesí dějí se tedy u nás, jak již řečeno, za nynější doby jarní. Poutníci se tu dotýkají hlavně tří památných míst, totiž obyčejně *všech* těch tří, a to Staré Boleslavi, Prahy, Svaté Hory; věnují té své pouti třeba i několik neděl. Předním poutnickým místem je ale a zůstává Praha, ani ne tak pro zázračnost svatojanského hrobu — stojít co do zázračnosti Svatá Hora poutníkům mnohem výše — jako pro množství rok co rok se dostavujícího lidstva. Praha osvědčuje i v tomto ohledu svoji „centralizující sílu“ a odstředování se německých politiků nebylo vůči svatojanské pouti doposud téměř platno.

Není mi známo, kdyže tedy tak asi začaly ty pražské, svatojanské poutě. Zíbrt o nich píše: „O svatojanské pouti našli

jsme svědectví roku 1721. Slavena bývala vždy hlučněji a hlučněji. Roku 1724 zaznamenávají o ní Poštovské noviny (č. 24) v tento rozum: „Minulou neděli odpoledne zdejší páni muzici virtuosi pod mostem pražským ke cti sv. Jana Nepomuckého na tom místě, kde ten svatý mučedník své mučednictví trpěl a kde jeho měděná postava na mostě pražském stojí, výbornou muziku na šífích drželi; nato také zdejší páni kupci, též na tom místě, navečer na šífích, které ozdobně iluminované byly, ke cti témuž svatému velmi pěknou muziku dělali, přičemž poobíkráte zdejší privilegovaní páni střelci na svým, tak nazvaným malým ostrově vprostřed řeky Moldavy nad mostem pražským, s svými kusy a pollery mnohokrát slyšeti se dali.“

Pražané se tedy tenkrát činili. Zčásti asi z úcty k zemskému patronu, zčásti zas na uctění vítaných poutníků, jichž tenkrát tolik bylo přišlo, že jim nestačilo ani 70 zpovědníků, ačkoli zpovídali hned od druhé hodiny ranní! Poutníci tu „nechávali peníze“. Ale jindy se Praha kvůli nim zrovna přespříliš nenamáhala. Před rokem 1848 například vídali poutníci při večerním požehnání na Kamenném mostě jenom to němé, smutné „hledání svatého Jana“, jež provádělo vždycky asi deset neosvětlených kocábek bez hudby, sem tam po hladině vodní jezdících, a po požehnání pak chudičský ohňostroj. Národ byl přece spokojen a přicházel přece znovu — ten ubohý, skromňoučký národ!

Přívalem lidstva ze všech krajů do metropole naší stala se pouť svatojanská dne 16. května přirozeně obrazem celé země a také věrným obrazem politické situace naší. Viděli jsme to zcela jasně zvláště po roce 1860. Najednou návštěva Prahy v den ten vzrůstala do tisíců nesčetných! Přicházeli k nám ze všech stran, aby viděli zde veselé české tváře, aby si vzájemně pohlíželi do rozjasněných, nadějeplných zraků, aby se potěšili, posilnili jeden druhým.

Politické neúspěchy nastaly — návštěva rychle zas klesla. Už zase netoužíme se tu scházet, se tu vidět, zrovna jako bychom styděli se jeden před druhým.

I vždyť se stydíme vskutku!

Pobožné venkovské procesí kráčí potichlou Prahou, před-
řikávač drsným hlasem vyvolává prosté své verše, a

*patrone náš roztomilý,
od zlého nás chrániš vždycky,
zvláště pak od hanby světský —*

zní to za ním daleko slyšným sborem.

NÁRODNÍ LISTY 12. května 1889

△ *V Praze 1. června*

Jsem mrzut. A tedy v rozmaru trochu ten mizerný svět poopravit. Jenom ten, kdo vesel a spokojen, nechá běžet svět, jak právě běží, ba nevšímá, neprohlíží si ho ani, nemá výtky pro něj. My mrzutí jej poopravujeme. No — pánbůh mně to asi odpustí! Odpustil to i všem těm tisícům našich svatých, kteří od prvního do posledního ve své vpravdě křesťanské pokoře uznali, že svět, na němž žijeme, je pramizerný, plný chyb a nedokonalostí, plný poklesků a hříchů, — komplement jeho stvořiteli!

Já ovšem na ten svět hledím ze stanoviska fejetonistického — jakpak jinak! A tu nemohu zamlčeti, že by mně dotýčný svět například do svých rozměrů *prostorných* sice stačil, co do rozměrů *časových* že se mi nelíbí ale zase pranic. Takzvaný „den“ — no ten by třeba ještě snad ušel; člověk se třikráte pořádně nají, jednou se pořádně vyspí = 24 hodin. Ale „měsíc“ — „měsíc“ je přece až nesmyslně dlouhý — ne? A „týden“ — „týden“ je přec zase nesmyslně, ba skoro až hloupě krátký! Copak já mohu týden co týden tady zajímavého psát — he? — no tak mluvíte? Vyvede p. t. obecnstvo každého téhodne „něco“? Změní se za týden příroda, aby to stálo za řeč? Arci fejetonista může také sama za sebe něco si soukat, může také třeba samém o sobě článku psát — ale jakpak, když já jsem někdy na takové soukání líný? nebo když si nestojím za žádné povídání? A konečně — snad by i to všechno ještě se zmohlo, kdybych já mohl psát, *kdy* chci, *co* chci, dnes *tak*, za týden *onak* — ale stačí ten kratičký týden, aby čtenář zapomněl, o čem a jak jsem mluvil minule? Je to vůbec možno, aby čtenář nejen za týden, nýbrž třeba za rok, ba za celé živobytí své zapomněl jakékoli slovo, které jsem zde napsal?!

Vidíte, například minule jsem tady chválil letošní přírodu.

„Luzná“ — „neobyčejná“ — „až podivně krásná“. A dnes už se mně ta příroda nelíbí pranic — vidíte! Totiž — no ano! Den po dni krásný, jak by jej namaloval — jasný, modrý, vlahý, vonný —, a den po dni nato v novinách zpráva: bouře, strže, porvané osady, splavená role, utracení lidé, zničené rodiny. — S povzdechem zdvihne člověk hlavu ze svých novin, vyhlídne oknem ven, vzhůru k nebi — ejhle, den zase jasný, modrý, vlahý, vonný — nebe se usmívá, člověk se usmívá s ním: „Je přece jenom překrásně v tom letošním jaře!“ Mžikem máš po hlubokém soucitu, po velké outrpnosti, po veškerém chvějnějším pocitu lidském. Povídám — počasí hanebné! Lichotné, podskočné! Zrovna jako krásná žena, které se každý obdivuje, obdivovat *musí!* Slyšíme, že působí děsné domácí bouře, ukrutné strže, že ubíjí mír celé rodiny, ničí život svého muže, — chvílenku toho nebohého tuze litujeme, pak se zahledíme zase na ni — „Je přece jen krásná žena!“

Ty můj bože, — copak chce vlastně také ten manžel?! Zažil a třeba zažije ještě s krásnou svou ženou přece jenom okamžiky, které mu každý závidí! A stal se osudem svým tak zajímavý, mluví se o něm — —

A copak chtějí ti lidé, čeho očekávají ty kraje, kteří a které utrpěli v Čechách těmi arci až děsnými letošními živelními pohromami?! Pročpak povzdychují ti, kdož se o osud těch nebohých živěji zajímají, že dobročinnost, jindy u nás tak upřímná, výdatná, rychlá, jako by měla pojednou teď podražené nohy, že ruka jindy ochotná je pojednou tak líná, že přicházející milodary podobají se té osamělé kapce, která padla na žhavé železo a vtom také již se vypařila, — pak teprve přijde zase druhá kapka — pak *snad* ještě jedna — —

Ó ano — *každý* nešťastných lituje! Každý s ochotou, ač zároveň s hrůzou četl ty novinářské zprávy, a byl by si je s ochotou, ač hrůzou snad přečet, kdyby byly bývaly i dvakrát tak dlouhy! Ale jen rozvahu, jen rozum! Jsou přitom věci tak všelijaké — —

Především nelze přehlédnout, že jednu výhodu mají ti nešťastní rozhodně nad námi ostatními: jsou teď tedy zajímaví. Stará pravda: neštěstí má kolem sebe záři poezie. Chudý,

nešťastný člověk je právě od nejšlechtetnějších, nejjemnocitnějších, nejlepších lidí na světě — a těmi jsou přece bez odporu všichni básníci — velice vážen, tuze hledán, veleben a slaven. Je to sice podpora jenom mravní, ale podceňovat se nesmí!

Dále sluší vyznat, že časopisy české věru se při téhle příležitosti nechovají tak, aby vzbudila a rozproudila se dobročinnost všeobecnější, čilejší. Nedodávají pravého anima. Kdyby šlechtetného dobrodince přispívatele neodkazovaly jenom nazad do „Seznamu příspěvků“, kdyby mu dle spravedlnosti věnovaly napřed také nějakou lokálečku krátkou, s malým životopiskem, s poznámkou „Kdykoli u nás zapotřebí muže šlechtetného...“, kdyby atd., — věru, přestíctí zatopenci by ani nestačili nastrkovat kapsy! Ale — jméno, obnos, a už pranic! Alespoň kdyby se přijímala tedy oblíbená u nás hesla: „Neštěstí je oltář: učí nás se modlit — 10 kr“ — „Pravým kamenem mudrců je láska k bližním — 15 kr“ — „Dvojnásob dá, kdo rychle dá — 40 kr (vlastně jenom 20)“ — ale nepřijímají se ani ta hesla!

Ovšem, také zatopenci sami, musíme to říci, nemají potřebného taktu. Nerozumějí době, nerozumějí vanoucímu českému dechu — snad je to velké neštěstí jejich spletlo. Co peníze, mamon! *Věnce* jsou teď pravým, radostně skytaným darem! Těch mohli mít ve 24 hodinách na celé fůry — pomoc okamžitá! Třeba i z navštívenek národních. Se širokými fábury. Se zlatě vytištěnými nápisy na nich. A což teprve, kdyby si byli zatopenci rozuměli a vezli svoje mrtvé při funuse Prahou! Toho lidstva a té slávy —!

Ale dále! Ono se nadobro zapomíná na nynější způsob, vládnoucí po celičkém světě! Dnes už není dobrodiní samo o sobě přece ničím, dnes už se proto také dobrodiní „nepro-kazuje“, jakož bývalo jindy, — dnes se „inscenuje“, „aranžuje“ atd.! S padesáti pány výbory, s dvaceti fiakry, někde na louce, na ostrově — k tomu ke všemu ale nebylo teď přece času! A co také honemhonem aranžovat, aby to bylo přitažlivé, „nové“! ? Aby to bavilo nejen obecenstvo, nýbrž také během let již trochu unavené, fatigované aranžéry naše, jimž všechno ve světě je už tak „fádni“! Nikde se nic nevymýšlí, co bychom

mohli napodobit, — či měli bychom naposledy se namáhat, vymýšlet si sami? Všechno jsme ovšem ještě nenapodobili. Ve Vídni například mají rok co rok za doby masopustní, ve prospěch dobročinný, ty proslulé „lumpenbály“. To musí být zábava náramně krásná — vypadat jednou jako opravdovský lump, sehnáný někde policajtem, otrhaný, špinavý, smradlavý — to není pak divu, že „lumpenbál“ je obzvláště v „lepších kruzích“ vídeňských tak velice oblíben! Jakkpak kdybychom aranžovali jednou u nás tedy také podobný „ples darebáků“, ale snad darebáků politických — lidí ošumělého přesvědčení — špinavých šplháků — —

A ještě dále! Dobročinnost se tedy třeba nejeví teď zrovna tak zvláštní, není třeba tak vydatná, jak by býti měla, — dejme všemu tomu! Ale nezapomínejme: ti nešťastníci — vždyť jsou to jenom Češi! Ano — Němci kdyby to byli — nu to by začal u nás arci zcela jiný tanec! „Aby se neřeklo, že...“ — „Abychom nahoře měli dobré oko...“

Nejnešťastnější a — řekněme to upřímně — také nejnespravedlivější je ale výčitka, že česká šlechta vzdaluje se zahájených sbírek nadobro, od ní že nepřijde do těch prázdných, prosebných českých rukou ani jediné viny!

Ty můj bože, — ta nebohá česká šlechta! Nedává na Ústřední školskou matici nic. Na Severočeskou jednotu nic. Na Pošumavskou jednotu nic. Na moravskou Školskou matici nic. Na slezskou Školskou matici nic. Na českou literaturu nic. Na české divadlo nic. Na naše výtvarné umění nic. Na české muzeum nic. Na Uměleckou besedu nic. Na Sokola nic. Na Žurnalistický spolek nic. Na Akademický spolek nic. Na Svatobor nic.

Copak má kvůli někomu od Přestic najednou přestat být „českou šlechtou“?

NÁRODNÍ LISTY 2. června 1889

△ *V Praze 24. srpna*

Je to ode mne prohnálost — najednou zmizím, na několik neděl, a čtenář to ani nepozoruje! To já ale vždycky tak, rok co rok: jakmile přestane slavík tlouct, přestanu já plácát. Což se děje vždycky tak asi okolo svatého Jana a trvá netto do 24. srpna, od kteréhož dne pak až zrovna do 5. října mají pečená selátka za celý rok nejšťávnatější masíčko a nejchrupnější kůrku, — a tu se ovšem už dobrovolně zase hlásím: beztoho by mne mlaskání prozradilo, kde vězím!

Víte, já se tím vyhnu ledajaké nepříjemnosti. Za prvé tomu tropickému vedru, které bývá tak ukrutné, „že se u nás i hadi svlíkají“ a jen tak „ve spodním šatu“ po světě se plazí. A za druhé 21. červenci, „nejdelšímu dnu“. Nejdelší den — nejstarší člověk — nejkrásnější žena — mají své renomé, je pravda; ale proto přece nikdo na ně nic nedá! Já pak obzvláště ten „nejdelší den“ nemohu ani cítit. „Nulla dies sine linea — žádný den bez čárky!“ kážou mudrci po všechen rok ostatní. No tedy třeba, udělám každý den nějakou čárku! Ale když nastane ta doba letní a sluneční hodiny, namalované po věžích, školách a špejcharech, *dvacet* hodin denně ukazují nám tu svoji protivnou líci a stín rafije jejich leze od čáry k čáře zrovna jako hlemežď po žebříku někam až ku nebeské výši, tu to vjede do hlavy i mudrcům — „nulla hora sine linea (žádná *hodina* bez nějaké čárky)!“ začnou nám pak kázat, a tu já, pánové, — tu já jdu opatrně stranou.

Ne snad že bych byl nepřitelem práce, že bych ji nenáviděl, — ach ne! Já si jí vážím. Já ničeho proti ní nenamítám. Ba když tak někomu pěkně jde „od ruky“, já mám z ní téměř i radost. Ale vše jenom s patřičnou mírou! Našinec je měšťák, „vzdělanec“. Venkovan arci žene se jako nerozumný do každé práce, ať už na svojí nebo na národa roli dědičné; ale toť právě

dokazuje, že *není* „vzdělaný“. Já sám bych mu to neřek, jsem ale věru rád, že mu to po 2. červenci letošního roku tak upřímně a řízně řekly staročeské listy. A měly pravdu! Dokázalo se to „slunečně jasně“ hned o 14 dní pozděj, když nastaly „žně“, když naši venkované opět v největším parnu, s vykasanými rukávy, bez slunečníků — ne, já to nebudu popisovat — veverky arci také a zcela v tutéž dobu plní si svoje doupatá lískovými oříšky, bukvicemi a semenem smrkovým, syslové přivlečenými klasy, polní myši nasbíraným zrním, ale má se snad člověk, *vznešený člověk* podobat veverce, syslu a myši?

Proto jsem také letos zůstal raděj zde v městě — načpak se tam venku zlobit! Chodil jsem pilně po pražských sadech, studoval přírodu. Květena té doby byla při letošních parnech ovšem už odkvětlá, opadala, ale zato zvířena — ta zvířenal! Arci zvířena, jaká právě bývá zde uvnitř zdí městských, ale za letošním sluncem tak bujná, tak četná, že není pamětníků! Vrabců jako much. Much jako čmelíků. Čmelíků jako písku. A písek v stálém pohybu, v stálém veselém tanci — za každíčkým zrníčkem nějaká drobounká blecha — blechy všude a v celých procesích po zahradních sedadlech, všude po chodnicích, všude po zděch — jaktěživa snad nebyla takováhle úroda bleší! Ve dne v noci nás to kousalo, ve dne v noci štípalo, škrabalo v uších, píchalo v oči, šimralo v nose — inu rozkoš! Právě požeňání! Stromy housenkami jakby obaleny. Okna plna přilétlých včel. Na každé květině nějaká vosa. Člověk — člověk —

Ach — na takové včele nebo vose můžeš podivem až oči nechat! Světležluté proužky na těle jako by volaly: „Tady jsem!“ Hučivý zvuk křídel jako by hlásal: „Ani mně nenapadá před tebou se skrývat!“ V celém počínání cosi tak suverénního, sebevědomého, řekněme třeba drzého, ale působivého co nejvyšší! Sám velký člověk se malé té vose vyhne, a třeba celá společnost lidí dá se před ní na útěk. To dělá vědomí, že vosu nestrpí urážku *žádnou*, že je tu hned se žíhadlem — ihned! Lidé se jí bojí a zvířátka jí ctějí, ba i ve mnohém napodobují —

Víte, co je to „*mimikry*“? Jak známo, je rozličných zvířá-

tek, druhů jich, do statisíc. Přečasto pak je mezi nimi boj o život: kdo tvrdší, kdo ozbrojenější, kdo hladovým hubám nezáživnější, obstojí, vítězí; kdo měkký, bezbranný, chutný, hyne. Tento si pomáhává někdy tedy lstí: klame pronásledovníka. Beře na sebe barvu, zvyk, ano i některý tělesní tvar druhu silného, ozbrojeného, nechutného. Přírodopycům je to dobře známo, že zvláště v krajích tropických úkazy podobné jsou četny, a někdy tak dokonaly, že i znalce klamou: motýl se přemění na zcela jiný motýlí druh, ano přijímá i tvar „šidel“, měkčí brouci hledí vypadat jako brouci tvrdokřídli, malé kobylky jako jizlivý mravenec, jistá velká housenka brazilská docela jako tamější malý, jedovatý hadík atd. A také u nás zde lze často pozorovati zjevy podobné: máme tu několikero druhů much, které žlutými proužky kolem těla, způsobem letu, celým svým „nervózním“ chováním napodobují vosu, — a skutečně také pavouk, do jehož síť padlý, poděšen prchá! Zjevy ty tedy první studoval Angličan Walter Bates, kdesi na Amazonu, a nazval je pak „mimikry“ — napodobení, opičení se. Věc obdivuhodná!

A takové „mimikry“ je také, když Čech ve společnosti, v lázeňských místech, v cizině, v úřadech, v zaměstnání svém, kdekoli zalhává svůj původ, mluví jen německy, hraje si na Němce, bezohledného, hlučivého, urážlivého, hned k ránu ochotného — „Bojte se mne — neslyšíte mne německy hučet?“

Tadyhle měl na antropologickém sjezdu ve Vídni Virchow známou řeč: že prý „není rozdílu mezi českou a německou lebkou“. Pravých českých lebek viděl pan profesor asi tedy málo, a pro ty nepravé nevěděl patrně příčiny. „Mimikry“, pane profesore, „mimikry“!

Zvířátku klam se arci odpustí: je bezbranné. Ale ten Čech *není* bezbranný, *není* mouchou, má *také* žihadlo — jenže — —

Nono — já nechci hubovat! Vždyť je, zaplat pánbůh, těch much už ode dne ke dni vždy méně! Doba největších paren už nám pominula, na národní mouchy přišla plíseň, zešedivěly, visí bezmocně někde za nožičky, sotva se vlekou. A už tak

mnohý náš nepřítel, který myslil, že má mouchu před sebou, šeredně se zmylil.

V našem lidu je zdravé jádro. A to propukává konečně elementární silou. Letošního 2. července bylo to jasně vidět. Cit pro pravdu, cit sebeobranu náhle prorazil mrazivou korou, po Čechách bylo najednou všude jako na jaře, když

*svatej Jiří vstává,
zem odemykává —*

ale odpusťte, že s tím přicházím ještě dnes, — já už mám takový cit, že by věc ta nebyla pro mne ani hotová, celá, kdybych neřekl, jakouže měl jsem z ní radost. Vždyť měl ji najisto Čech každý!

Víte, nač mne děj ten červencový upomenul?

Kdysi dával Ptolomaeus Philadelphos lidu alexandrinskému veliké hry. A ku konci her těch měl lid být zaujat dvěma věcmi dosud neslýchanými nevídanými, „aby byl podivením omráčen“: předveden velbloud, kteréhožto zvířete tam dotud nebyli uviděli, a člověk, který byl zpoloviny bílý a zpoloviny černý. Když vyšel velbloud, lid se veškerý tak ulekl, že vyskočil, aby utek. Ale když vyšel ten běločerný člověk, začali se mu jedni smáti, druhým pak bylo z něho nanic — —

Dosud se ta událost vypravuje, kdykoli se chce chvalně vytknout, jakže lidu řeckému vrozen byl smysl pro krásu, úměr a pro přirozenost. Neobjevilo se ale dne 2. července u nás zcela totéž?

Chtěli ze samého českého lidu učiniti takového velblouda, jenž sedlo pro náklady obrovské nosí si již s sebou, němě kleká, aby tíže na něho mohla se tím snáze naložit, a spokojí se za to všechno řezankou a chrastí.

A chtěli z něho učiniti muže zpoloviny českého, zpoloviny německého.

Vytrhl se jim, vysmál — —

Pane A., pane B., pane C. — vy jste staročeši — známe se už mnoho let — pojdte sem, pojdte — každý pro sebe, abychom my dva byli spolu sami — tak, a teď položte ruku na

srdce, podívejte se mně do očí — a řekněte mi — já vás neprozradím — neměli jste dne 2. července také upřímnou radost?

No — tak trochu — tajně pod kůží — he?!

NÁRODNÍ LISTY 25. srpna 1889

△ *V Praze 2. listopadu*

Brrrr — listopad! Měsíc větrů, mlh, jíní, deště a plácavého sněhu. Nebe šedivé jako popel. Z oblaků srší. A člověk bečí.

Hned ten počátek měsíce je pěkný! První listopad — počátek zimních almužen — ze všech stran se ozývají nesmělé hlasy, hledí postrašené oči, vztahují se vyhladovělé ruce. Ba i ti mrtví jako by prosili o milodary, jako by vztahovali mlhové, chvějící se ruce, jako by větrem kvíleli: „Nějaký povzdech!“ — „Nějaký otčenášek!“ — „Nějakou mešku svatou!“

Nesmějí si ale naříkat, že jsou oslyšeni, — ti mrtví totiž. Jsou zrovna teď v módě. Do duše by se styděla panička, která „tam někoho má“, aby si nekoupila drožku, nezavěsila na kozlík věnec, nezajela si do Volšan rozsvítit na hrobě svíčku, — copak by lidé řekli — naposledy by řekli: „Koukejte, ti jsou už na mizině!“ Je teď módou kupovat samé věnce a pokrýt jimi hřbitov, jak široký tak dlouhý. Předě dnem Všech svatých vlekou je ženské všude po ulicích, zrovna jako jindy před nedělí vlíkávají husy. Potkávají se, zastavují se. „Copak jste dala?“ — „2 zl 20.“ — „Já 2 zl 50.“ — Schází jenom, aby si dávaly hádat, mnoho-li bude z toho věnce pro dušičku sádlal

Živí nebožáci mají se mnohem hůř nežli ti mrtví. Sotva že strážník nějakého žebravého starce, nějakou u dveří se chvějící stařenku spatří, už je sebere a vede! Já, být takový strážník, sebral bych spíše ty jejich příbuzné, kteří je vysílají na žebrotu, nutí je pro krejcar projít i žalář! Nebo bych sebral celou tu lidskou společnost, bohatou, necitelnou, která cos takového trpí!

Ostatně — ono se těm mrtvým také zakrátko může dařit dost špatně! Vyjít ta věncová nádhera z módy, mají po radosti: ani svíčičku jim tam už nikdo nerozsvítí, ani otčenášek nikdo nezavzdechne za ně! A přec mají něčeho takového ach tak za-

potřebí! Jsme lidé slabí, málokterý z nás přijde zrovna do nebe, a v očištění je prý krušno — čti, co o tom vypravuje svatý Benedikt —, měli bychom tedy myslet na asekuraci. V postile pátera Zámorského, na stránce 1245, je k ní znamenitý pokyn. Výborně prý ovšem „dušičkám“ slouží mši svaté, výborně almužny, posty, vigilie a ofěry jiné; ale nejlíp ze všeho: „roz-dávání zemlí!“ Víte, to těch dvouhlavých „dušiček“ — i vždyť je znáte! A vidíte, já bych tomu přiložil víru! Jsou z nejlepší mouky, zadělají se mlékem, dá se do nich žloutek, cukr a trochu citrónové kůry — žebrák si pochutná a modlí se pak, až to práší! A co stojí taková „dušička“? Dva nové Roční úrok z kapitálu 50 kr! Tolik ale může sobě ve svém živobytí uspořít věru i křesťan nejchudší — mohla by se tedy založit zvláštní „zemlová banka“ — —

No odpusťte — samé jen myšlenky na smrt! Když se jim ale člověk neubrání! Do všeho a do všeho se pletou, v tomhle dušičkovém čase! Zapadají náhle do plného života — vnikají očima, sluchem, čichem — já alespoň se přiznám, že se jim neubráním! A jsou někdy tak divné — obyčejně tak velice smutné —! Včera například jdu po ulici a přijdu ke kupeckému krámu. Před krámem se točí kuchařka, cení se a chechtá — holka jako lusk, oči jak dvě jiskry, tváře jak dvě mastné buchtičky, ruce jak dva růžové válce. A vedle ní se točí a chechtá pěkný kupecký mládenec — bere ji za bradu, štípe do ramene — „Inu, mládí je mládí,“ pravím tak pro sebe, „bujné, rozpustilé, — a kupecký mládenec musí si s holkami hrát! Když člověk pak zestárne —“ Vtom mne projela myšlenka — jak-těživa mně tahleta myšlenka ještě nenapadla! Stárne také kupecký mládenec? Viděl jsem já už některého zestárlého? A stárne-li, umře snad taky? Ještě nikdy dosud jsem nečetl v novinách: „Hluboce zarmoucen dávám svým odběratelům zprávu, že včera o 9. hodině večerní, oddán do vůle boží a opatřen svátostmi umírajících, po krátké nemoci v 75. roce svého věku klidně zesnul mládenec můj...“ Když ale nestárne a neumře, — *kampak* se děje?! Afričtí cestovatelé se diví, že nikdy po svých cestách nespátřili ležet mrtvého lva. Velkoměstští pozorovatelé se tážou, kamže přece propánaboha dě-

jou se veškerá „vysloužilá piana“? A já se tady ptám: „*Kam se děje kupecký mládenec...?*!“

Listopad — listopad! Už samo slovo je takové těžké, lezavé, mrazivé — mnohem mrazivější než slovo leden! Lidstvo nemiluje listopadu, a listopad nemiluje lidstva. V krajinách, kde mlha zvláště těžce dolehává na hlavy lidské, jako v Anglii, nebo na Pětikostelním náměstí v Praze, svádí listopad až k samovraždám. Na nás Čechy ale měl on už za dob dávných vždycky a obzvláště svrchu — mám k tomu uvést snad doklad?

V listopadu není snad nikdo na světě od srdce vesel, nikdo se řádně nezasměje! Leda hned teď na počátku, a i to jenom lidé někteří, vyjmutí jaksi z ostatního davu — domácí páni. Berou činži. Však ona ani *jejich* veselost není zcela beze mraku! Doprostřed brání, doprostřed počítání padne myšlenka: „Poslední činže v tomto roce — letos už nebude žádná...!“ — To musí být přeukrutná bolest!

A když nikdo není vesel, mohu já tady jediný — i vždyt by se to ani neslušelo! A já mám ještě daleko více příčin k mračivosti nežli z vás každý! Mne — mne tíží lidský nevděk. Ano! Tadyhle čtu, ve zprávách ze Španělska, že se tam z novináře stal — barón! Za třicetileté prý novinářské zásluhy svoje. Škublo to mnou, jako když nůž vjede do srdce, — vždyt já jsem přece také novinář, a značně dýl už nežli třicet let, a mám také zásluhy — co já jsem se lidí už nadopaloval! — no a? — *do dnes* nejsem ani o chlup víc nežli kterýkoli praobyčejný, naprosto „neurozený“ občan, bez erbu, bez „z“ — —! Není ani konečně o mne; ale je o potomky — jakpak kdybych měl potomky—?!

Dosud bez predikátu — nahý, jak mne pánbůh stvořil! Ledaže bych za predikát považoval ty nadávky, kterých jsem v životě stržil. Těch je arci hezky. A přibylo teď zase několik. Za to, že prý pořád hubuju na obezřetnou správu slavné pražské obce, že prý bych chtěl, aby se dala zrovna do zázraků, a to prý ona ne a ne, a kdybych se na hlavu stavěl! Hm — to je smutná výhlídka do budoucnosti! Zrovna — zrovna teď chtěl jsem zase — mám tak několik myšlének —

Ech co — já mám právo *žádat!* A já věru používal toho svého práva dosud měrou zrovna až směšně skromnou! Copak by si mohli konečně se mnou začít, kdybych najednou teď spustil: „Škandál — tahleta část Prahy od Kosů přes Tandlermark k Velkému náměstí! Ta se strhne! Udělá se tam velké, elegantní ‚promenádové náměstí‘, přístupné volnému vzduchu, chráněné před deštěm, takové, jaké teď bude mít Paříž, — strhnout povídám!“ — „Svatováclavské náměstí že se upraví? Dobrá! Ale já chci, aby se upravilo po způsobu hlavní promenády barcelonské: s dvěma řadami palem, se stinnými boskety, s krásnými, procházejícími se Španělkami...“ — „Vltavu já už takhle nevytrpím. Chci mít na ní ‚chinampy‘, plovoucí zahrady, plné květoucích růží — jako to bývávalo u Mexika...!“ — „A teď se zařídí v Praze, abyste věděli, zahrady visuté, zrovna jako byly v Babylóně! Jedna se pověsí mezi Žižkovem a Letnou, druhá mezi Pankráčí a Malvazinkou...!“ — Copak by si tedy se mnou začli?! Co? — Musili by mne nechat mluvit!

Vemluvil jsem se ale teď trochu do zlosti. A to v listopadu škodí. V listopadu hezky hubu držet! Nevdychovat ten těžký vzduch, tu mlhu! Také se zbytečně po ulicích ani nebrouzdat a nezastuzovat si nohy! Nejlip: sedět hezky doma, nedaleko kamen a číst nějakou pěknou knihu!

A když je člověk hlavou v domě, dbát, aby také ostatním oudům bylo volně! Všímat si hezky každého, ať už je malý, nebo velký! Když kuchařka kašle, uvařit sirobo! Když špačiček chraptí, přidat mu denně červa! Když kanárci pelichají, rozsekát kousek tvrdého vejce a přimíchat máku! Jsou to arci starosti, ukrutné starosti — ale co dělat — vařím sirobo!

NÁRODNÍ LISTY 3. listopadu 1889

△ *V Praze 23. listopadu*

Lístek. Na přední straně:

Dovolujeme sobě uctivě
p. t. panu J... N... ovi
oznámiti, že od svatě Kateřiny mučednice
(25. list.) do svatého Tomáše apoštola (21. pros.)
každodenně — vyjma neděle — u nás
se dere peří; k čemuž zdvořile zveme.
V dokonalé úctě
rodina D ..... ých
Račte obrátiti!

Na zadní straně:

Připomenutí: Začátek vždy o 7.
hod.; konec před půlnocí. — Toaleta
domácí.
Brambory pečené v troubě! —
Před rozchodem *oukrop!*

Lhal bych, kdybych řekl, že jsem nějaký takový lístek obdržel. Nebo že jsem jej třeba jen někde zahlíd. Ono se mi ale — —

No víte, ta věc je tahle: já chci už zase něco tady navrhnout! Pro zimní dobu, pro oživení společenské naší bídy.

Domnívámť se, že pánbůh nechce ani v zimě, aby člověk byl samotný. Snad by to přece ještě spíše někdy za léta šlo, odloučiti se od ostatní společnosti lidské, vyjít sobě někam do rozlehlých lesů a zapoustevničit si tam v některém vykotlálém dubě; ale v zimě — brrr! V zimě člověk rád se tulí k člověku, hledá si společnost a v ní teplo pro tělo i ducha. Ano, také pro ducha —

*Není dáno stejně vtípu
Tomášovi jak Filipu,
z kteréž nedokonalosti
rostou lidské společnosti.*

A věřte mně: i nejhorší společnost bývá někdy lepší nežli žádná!

Je tedy dobře se bavit. A ovšem ještě líp spojit se zábavou kousiček práce. Lid náš venkovský ale odedávna dobře se v takovémto spojování vyzná — ať lid městský se tedy od venkovského učí!

Venkované mají právě teď svoje „*přástky*“ a mají své „*draní peří*“. Ku „*přástkám*“ já však neradím. Za prvé pěstuje se len už jenom na některých místech po Čechách, a je tedy trochu drahý. Za druhé umí dnes už jenom málo ženských našich příst. A za třetí je předení skutečné umění, a pražské slečinky se nerády učí. *Peří drát* dovede ale snad každá. A kdyby byla naposled i k tomu snad lina, no vždyť může vedle ní zasednout placená „*figurantka*“, která vlastní práci obstará za ni!

Domácí paní učiní beztoho dobře, když těch „*figurantek*“ vždycky si trochu najme. Nemusí se při nich bát obzvláštních výloh, nejsou ani tak drahé! Já znám venkovské sazby: dají jim tam všeho všudy dva krejcarey za večer a „něco jíst“. U sedláka brambory a chleba, někde také trochu podmáslí nebo syrového zelí; u sládka brambory a pivo; u žida brambory a husí škvarky. V Praze se to může tedy udělat snad o stupínek nobilej. Holky ty se napřed najedí, umyjou si pak

ruce, aby se jim po bramborech nelepilo na prsty peří, a dají se za hlasitého zpěvu ihned do toho draní. Zpívat *musí*, aby neusnuly, — líné, placené duše!

Počkejte — za první — za druhé — za třetí — ano a ještě tedy za čtvrté jsem já proti „přástkám“, že jsou tak — tak nějak divny! Není před nimi dávno už prázdný rešpekt! Tropívalat mládež na nich prý rozličné „neřády“. Musila jich sobě proto povšimnouti i sama „spravedlnost světská“, slavní sněmové se kvůli nim usnášeli, vysocí úřadové jim zabraňovali — „ó bohaprázdné schůzky!“

Zato ale takové „draní peří“! Nevinné. Dosud nepošpiněné. A docela pak takové draní pražské!

Elegantní společnost. Maminky samé jen ozdoby divadelních abonentních křesel. Dcerušky samé jen takové, které „chválabohu nemají nějaké té práce ani zapotřebí“. A pánové zase samí, kteří mají už nějaký svůj titul a mohou se blazeovaně ohlížet po nevěstách.

Krátce před sedmou společnost se sejde. Odkládání šatů, vyměňování hubiček, na okamžik pobyt ve salónu a zde honemhonem ještě nějaký klípek, „jenom tak naspěch“.

A teď udeřila *sedmá*! Veliký „*husí pochod*“ do „čeledníku“, jak se dnes jednomu z pokojů říká. Napřed kráčí domácí paní, za ní vždy jedna „husa“, za tou zas „husák“ — kolíbají se při chůzi, natahují a obracejí krky, štěbetají — najednou pan doktor G., domácí humorista, zakejhá — a za hlasitého smíchu už došly.

Děvčata zasedla za dlouhé stoly, vždy jedna pracovnice figurantka, vedle ní jedna „zvaná“. Páni si přitáhli sedadla hodně blízko za děvčata. Maminky usedly opodál ku zdi. A už tu je zase domácí paní se služkou nesoucí na velké cejše nedrané peří a rozdává po hromádkách před každou dámou.

„*Každý* přítomný musí sedrat alespoň *jedno* pírko, aby na něho v noci nepřišla múra!“ — už sahají páni tedy děvčatům přes ramena pro to své pírko — nepořádek „číslo I“.

„Tak teď se čiňte, holky! Co která dnes udere, je také její. Hleďte si udrat každá na štucel — celých čtyř lotů peří je potřebí do těch nynějších štuclů — tedy se čiňte! A vy, hoši, —

vy mi dejte holkám trochu pokoj!“ — Dnes jsou tu jenom samí „hoši“ a samé „holky“, po venkovsku.

A holky se činí. Řeči, vtipy, smíchy. „Nepokoušejte mnel!“ — „Derte přece líp, nedělejte takové fánge!“ — „To jste vy hospodyně?“ A vtom už bílá ruka jede po houfu pápěrek a už to má také pan profesor B. všechno na černém šatě. Z té „dračky“ bude „drak“ — pozor, pane profesore!

„Ticho! Slečna D...ova! — slečna D...ova! — bude nám něco zpívat!“ — „Výborně — výborně — ticho!“ A slečna D...ova, budoucí divadelní „hvězda“, nenechává se ani dlouho prosit — už doma se na to připravila — a začíná hezounkým sopránem: „Pásla *husičky*...”

Potlesk — „Výborně! — Opakovat!“ A slečna D...ova spustí: „Letěla *husička*...”

„Výborně! — Opakovat!“ A slečna D...ova dodává: „Kdybych věděl, čí ty *husy*...” — „Výborně — výborně!“

„A teď tedy zase my všichni do sboru!“ volá pan K., hudební estetik kterýchsi novin. „Bendovo *Našim pasačkám* — F dur! — honem!“ a pan K. udává *a*. — Kurážný sbor, s chutí přednešený — „Výborně — výborně!“ tleská pak celá společnost samé sobě.

Zase řeči, vtipy, smíchy.

„Ticho! — pan profesor B. bude mít přednášku!“ — A pan profesor B. přisedá k stolu, vyndává papír a má přednášku — „*Husa v historii a v mýtu*“.

Zítřka bude mít přednášku zase pan S., spisovatel, „*Husy kapitolské v literatuře*“, plnou duchaplných citátů z prarůzných spisů, veršovaných drobtů, směšných epigramů atd. Pozitří pak přijde humorista pan G. — „O duševních vlastnostech *české husy*“ — A pak vystoupí estetik pan K. a rozluští: „Proč *husy* kejhají v kvintách?“ — A pak se objeví paní M. s přednáškou kuchyňskou, vypočtenou pro příští hospodyně: „Čímže je nám *husa* platná?“ A den za dnem jde pak ještě přednáška jiná a jiná — my máme ve svých společnostech doktorů, profesorů, spisovatelů, estetiků zrovna jako smetí!

Devět hodin: Odpočinek. „*Husí pochod*“ z „čeledníku“ do jídelny. A zde už se kouří tedy ty „*Brambory pečené v trou-*

bě!“ Mlsné čuchání, mlaskné mluvení — honem do nich!
Tři čtyry na bílý, nepokrytý stůl — pěští bum! — „Ach to to
voní!“

Kdo chce, jde zase pak k práci; kdo nechce, jde do salónu.
Zde se provede některá národní zimní hra — „na zlatý prsten“
— „na pantoflíček“ (méně oblíbený, protože dámy musí used-
nout na holou zem, aby jedna druhé mohla „pantoflíček“
přistrkovat pod koleny) — „na kucubabu“ („Voda!“ —
— „Voda!“ — „Hoří piano!“ — „Hoří skleněná skříň!“) —
„na kotka“ („Pacholata — pacholata jdou!“). — Nebo se
v tom salóně tančí — *spíše* se v něm tančí!

A před dvanáctou: „*Oukrop!*“ Ten opojný, česnekový český
náš oukrop, se „spravedlivým husím sádlem“! A pak třeba už
rozchod — hlučný, veselý, zvonící do temné noci!

A tak mine den po dni, až nadejde prosinec jedenmécitný.
A ku dni tomu je pak ještě pro každého obzvláštní, důtklivé
zvaní — v ten den je slavná uzavírka, je velké „*doderné!*“!

Tu už se ovšem nedere ani pírkó — ale jí se a pije se a tančí
— a *jak* se tančí! Zcela po venkovsku se pije a jí: káva, buchty,
pletenec; rosolka, pivo — a zcela po venkovsku se tančí:
flašinet a „*dokola!*“ — pořád jen „*dokola!*“!

Inu — rozkoš nad rozkoš!

Jenže —

Už pozitří je svaté Kateřiny! Aby si tedy lidé přispíšili —
bych já tu zase nepropad se svým návrhem novým —

Už by to byl 268., který mi zde prolít!

Osud to smutný! Těžký!! Někdy až zdrcující! Ale já vím,
čím jsem si povinen, — já nepopustím! A kdyby mně jich
mělo propadnout ještě 268, já —

Já příští neděli přijdu zase s něčím!

△ *V Praze 30. listopadu*

Tedy — návrh 269: „Puckurs“. Slovo sice cizí, půl německé, půl latinské, ale zvukné, pěkně pronášitelné — jen si to vyslovte: „puckurs“! A věc důležitá, také naprosto jasná, řekl bych nové Kolumbovo vejce.

Co přichází výročně na zimu do Prahy venkovanek, aby zde nabyly oslnujícího brusu! A stráví zde chudinky několik měsíců, obětují na pobyt třeba celou tisíčovku, a odcházejí zase, téměř jak byly sem přišly, jenže unaveny, omrzely — *nezasnoubeny!* To činí: nedokonalost brusu! Jeho nepromyšlenost, nesoustavnost!

Proč nemáme akademii pro děvčata mladá? A na té akademii pro venkovské hospitantky čtyřnedělní „puckurs“? Čtyry neděle věru stačily by na celé vyučování a výsledek byl by naprosto nepochybný, kdyby děvče mělo jenom nějaký, ať už jakýkoli talent — krásnou líc, krásné oči, příjemný vzrůst, zvonivý hlas, líbezný smích, cokoli! Několik k tomu dobrých profesorek, které s láskou studují každou jim svěřenou osůbku dívčí, dle toho navádějí a radí, a je to!

Každé děvče žádá si nauky jiné. Jedněm očím dívčím sluší, když se klopí, pak pomalu zdvihají a na muže uprou pohled jediný, dlouhý; jiným zase, když do mužských zraků vysílají bez přetržení rachejtle smavých, veselých jisker. Jednomu dívčímu hlasu sluší, když se opatrně tlumí; jinému zas, když se nechá bezohledně, jasavě vířit. Jedněm ústům, když ukazují stále své zoubky; jiným zase, když pevně se sevrou. Jednomu tálku, když se drží důstojně a vážně; jinému, když se točí „jako ve větru proutek dýmu“.

To by byl čert v tom, aby se ve čtyřech nedělích nenašla ku dívčí líci frizúra už právě nejpřiměřenější! Aby za tu dobu dívka po ulicích, když jde sama, nepoletovala „jako vlaštovka“,

a když jde s družkou, nečinila dojem „nejroztomilejší štěbetalky na celém světě“! Aby v bále neuměla postát už „jako královna“ a „jako skromná fialka“ zároveň! Aby se jí nenašla nejpříslušnější barva šatů, nejpřípadnější střih — nejpůsobivější přibarva obočí, tváří, rtů — a na to všechno vůbec nebo na něco zvláště aby se tedy pak nechytl obdivovatel mladý, ženich horoucí — — *po čtyřech nedělích!* —

Návrh 270: „Zavedme prémie pro hodné paní!“ Pro hodnou služku, která u pořádné paní vydrží po delší dobu ve službě, máme už odměnné prémie, a budou se rozdávat zase hned teď, kolem Nového roku. Ale pro hodnou paní, která to vydrží s pořádnou služkou alespoň *trošičku* déle, není dosud významání žádné! Měly by se však podporovat, takovéhle paní! Náležit k té hodnosti v Praze skoro sebezapření. Čím více služek za měsíc, tím „ostřejší“, tím obdivovanější paní! A vydrží-li panička se služkou čtvrt roku — „Což ta — ta nechá na sobě dříví štípat!“ —

Návrh 271: „Rozluštme my si konečně hudební otázku *svatocecilskou!*“ Vždyť už je to přímo trapné! Prosím čtenáře, aby mi řekl upřímně — ale *upřímně* —, když nadejde den 22. listopadu, den svaté Cecílie, jakže sobě při ranní své modlitbě světici myslí? S hudebním nástrojem — to vím! A vroucně pohlížející k nebi, to se rozumí! Ale s *jakým* tedy tím nástrojem? Přiznám se — já jsem v té věci trochu už spleten! Mně vířivají dne 22. listopadu ty nejrozmanitější, nejpodivnější nástroje hlavou! Slavný Dominichino maloval svatou Cecílii s *cellem* — viz pařížský Louvre! Romanelli maloval ji s *houslemi* — viz kapitolskou galérii v Římě! Dolce, Parmegiano, Gandolfi, Zurbaran, Rubens, Gabriel Max s *varhanami*. Mignard s *harfou*. Rafael docela se *všemi nástroji* najednou! *Který je tedy pravý?*

Rok co rok činím přípravy, abych tu záhadu rozplet, rok co rok mi nestačí čas, něco mi přelítne cestou. Arci takové studium není vlastně ani mojí věcí: náleží hudebníkům; ale když ti jsou věru jako ta nehybná hlína! Nenašlo by se rozluštění docela hravě snad jinde? Malý dopisek například do St. Blois, kde svatá Cecílie je městskou patronkou? — Tam

mají přece snad nějaký určitý, pevný, zcela nepochybný názor! —

Návrh 272: „Zvolme sobě příhodnou národní hru pro nynější dobu!“ Já navrhuju pro nás Čechy co hru teď nejčasovější „Obrat!“. Vydal ji právě pan Brandejs.

Politický čtverák, tenhle pan Brandejs! On má vždycky takový nějaký nápad, mnohdy ježatý, vždycky časový! Nechci to vykládat ihned za politickou satiru, pakli nám právě teď ze zásoby svých her co nejdůtklivěji doporučuje „Hloupého Honzu“, „Koňskou dráhu“ a „Karikatury“, při kterých poslední hře zvláště to tak veškeré diváky baví, že na falešné tělo sází se pokaždé falešná hlava, — ale kozel mu přece jenom věř — když on je takový čtverák!

Nenechá si ujít ani jediné příležitosti a zrovna „hravě“ ilustruje všechny ten náš český proud časový:

Když jsme se probudili a bylo nám do zpěvu a jasu, vydal „České zvuky“, v nichž národní naše píseň zrovna se perli.

Když jsme cítili v každíčkém svalu svém sílu k činům a k závodění se světem, vydal „Dostihy“, vydal „Slavín“.

Když svět začal na nás pohlížet pojednou se zájmem a obdivem, vydal „Zlatou slovanskou Prahu“.

Když jsme hned pak zase zaráželi, se pletli, kolisali, nevěděli kudy kam, vydal „Hlemýždě“, „Bludné cesty Odysseovy“, „Velkou hru o pevnost“, „Hádání myšlének à la Cumberland“.

A teď, když trneme a vězíme, zdvihá ukazováček pravé ruky a volá: „Obrat!“

Čtverák! Má humór, věčně jasný a svěží. Není ale také divu, vždyť je u něho napořád jako v ráji! Samá jen hračka skvostná. Samé zlato a veselá barva. Samé bujně vrčící kolo a libě zvučící flašinet.

A což teď — teprve teď před vánocemi!

Včera jsem si tam výročně zašel, abych pookřál. Nedá mi to. Musím zase jednou tomu beránkovi stisknout hlavu, aby mečel, tím koněm si zahoupat, aby rolničkami zvonil, polechtat mouřenína, aby děti škrtil, a stisknout některé obzvláště půvabné panně měkoučkou ruku. Jedné za všechny — vždyť on je tam celý, tisícíhlavý „Děvín“ — a některé z nich nejsou

ani — no některé z nich jsou zrovna ještě, jak je fabrikant stvořil, — nerádno mládenci pouštět po nich oči! Však jsem si vybral pěknou — ó já mám gusto! Pohladil jsem ji po kudrnatých vláscích, vzal ji za bradičku, řekl jí několik komplimentů — což ona by to nebyla partie zrovna špatná — holka umí stát a sedět, zdvihá ruce a točí hlavou, má v šatníku troje hedvábné šaty, v prádelníku plno batistového prádla, náradí pro celý salón, záclony v oknech, papouška na bidle — mordiánská holka!

A ty věci po celém krámě — ty věci! „Kočičí společnost“, která pije kávu a ve sboru mňouká! „Venkovský dvůr“, na němž telátko bučí, kohoutek kokrhá, pejsek štěká! „Francouzský hokynář“, který na oslu sedí, kořalku pije a přitom po holé podlaze dokolečka jezdí. „Anglický lord“ v černých botách a černém cylindru, bílých kalhotách a červeném fraku, který nám do obličeje kouří, lorňonem si nás prohlíží — povídám: jen hubu otevřít a něco hloupě mluvit — hotový aristokrat!

Ach bože, být tu takhle pojednou — o padesátku mladší! Moci zakomandovat:

Návrh 273: „Půlstoletí ať zmizí a já...“

Zrovna jsem se tam včera sešel s takovým šťastným, mladistvým pánem.

Roztáhl ruce a odevřel dlaně. Odevřel oči, jako by světy chtěl zhltnouti. Odevřel ústa na ty divoucí divy. Byl strnulý, obrácený narub.

Vzal jsem z bonboniérky „svoji“ panny drobounké cukrlátka a položil mu je zlehýnka do úst.

Ústa nezavřela se mu ani nad cukrletem!

△ V Praze 14. prosince

Jak známo, baví se lidstvo mimo plesy a divadlem, kuleč-
níkem a maxlem také ještě například všelijakými jubilei. Vy-
bere si nějakého člověka, který prý učinil něco „pro lidi“,
nebo nějakou událost, která je prý důležitá „pro lidstvo“,
a oslavuje ji. Vlastně a obyčejně chce mít špás — rozumíme?

Tak například teď přednedávnem slavili lidé osmdesáté
narozeniny Verdiovy. A při té příležitosti četl jsem v jistém
německém časopise: „Je až ku podivu, jak málo připadá na rok
1889 osobních i historických jubileí...“

Ta věta mě zarazila. Honem jsem vzal do ruky historický
kalendář. Výborná kniha, člověk v ní najde všecko, a vypadá
pak tak učeně... Ale — nenašel jsem, že by byli předkové
obmyslili rok 1889 zrovna tak bídě... že by byl mezi roky
jakoby oukropečkem...

Jako se měří husí sádlo na žejdlíky a kanafasová příze podle
metrů, měří se památnost a sláva zase na století: $\frac{1}{1}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$.
Také ale víc, nebo míň, nebo už v jakýchkoli zlomcích: zrovna
po hokynářsku. Verdiho slavnost například byla tedy $\frac{8}{10}$.
Jubileum „korespondenčních lístků“, slavené asi před dvěma
měsíci, bylo $\frac{2}{10}$. Jubileum „Horymíra“ v Ouhřeticích — za-
loženého před třemi roky — odbývané letos, dne 4. července,
a to „velice důstojně“, bylo $\frac{3}{100}$. A bude-li princ Schwarzen-
berg pozitří slavít čtrnáctidenní jubileum, že vynadal české
minulosti, bude to $\frac{2}{5200}$.

Nejmenší jubilantek. Ale dal snaživým lidem recept, jakže
sobě pomoci k jmenu: „Vezmi nějakou dobu slavnou nebo
nějakého slavného člověka, a vynadej tomu!“ — Přemýšlím,
komu vynadat? Jakpak — Komenskému? To byl také takový
člověk, před kterým celičský svět kloní se v hluboké úctě, kte-
rému i cizina nastavěla kovové pomníky za to, že prý byl „re-

formátorem“ veškerého moderního školství — hm, moderního školství — copak je do školství — a pak, vždyť byl ten Komenský potomek husitů, byl vypovězen z vlasti, toulal se všelikde světem — jakpak kdybych tedy řekl: „Komenský byl vagabund a fláma...“

Svrchovaný bože, — až je mně parno! Blasfémie — blasfémie! Nene, — ani satirizovat se nedá takový princovský způsob — chtěl jsem tu pronést přece pouhý jen vtip, a pojednou mi vypadlo péro z ruky, jak by mi je někdo vyrazil, horko mi skočilo na tvář — oči se rozpálily — ruce se chvějou — všemohoucí bože, s tím, co jsi vložil nejvznešenějšího do lidské duše naší, s tím nemají provádět se ani žádné zbytečné žerty, jakž teprv —

Ale dále — dále! Mimovolné intermezzo — já je zde nechám poctivě stát, a pokračujme si zase jen hravým tím dřívějším proudem!

Přeskočme hned na jubilanta až nejstaršího — jubileum 18 $\frac{1}{4}$! Je to římský císař Nero, rovněž pán vysoko postavený. Dal dne 19. července roku 64 zapálit Řím, kterýž pak hořel po osm dní, — té věci je tedy ta 18 $\frac{1}{4}$ stoletá paměť.

Také téměř všechna ještě jiná letošní jubilea starší vykazují nám ale samé jen staleté zlomky. Jubileum* 3 $\frac{1}{4}$ (r. 1564): úmrtí Michelangela, narozeniny Galilea Galilei. Jubileum 2 $\frac{1}{4}$ (r. 1664): zemřel Jiří Plachý, učený jezovita, hrdinný vůdce českého studentstva proti Švédům (19. dubna). Jubileum 1 $\frac{1}{4}$ (r. 1764): zemřeli Edvard Young, anglický básník, Pr. Crébillon, francouzský velký herec, Vilém Hogarth, malíř anglický, největší satirik tuhou a štetcem. Jediný Kvir. Kühlmann má číslici nezlomenou, jubileum 200leté; byl co protivník tehdejšího kněžstva upálen roku 1689 dne 4. října.

*Hrubý byl a nectil kněze,
už si ho kat v káfe veze.
Před vozíkem čerti čtyři —*

* „Jubileem“ jsou také *dny úmrtí*, jakkoli to divně zní. Ovšem — lidé nejásají tu snad nad smrtí, nýbrž nad celým životem slavným!

„Dostanem tě, duše štíří!“
za vozíkem čertů deset —
„Budem na rožeň tě všet!“

zpíval mu na cestu lidumilý jeho krajan.

Nejčteněji slavená jubilea jsou ovšem $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ a $\frac{1}{1}$ stoletá. Čím dále k nám, tím více nahromaděno duševní i jiné dějinné práce, tím četnějších zaznamenáno životopisných i jiných dat.

Pamětní dny $\frac{1}{4}$ stoleté datují letos z roku 1864. Téhož roku zemřeli: socialista Pierre Jos. Proudhon, skladatel Jakub Meyerbeer, americký romanopisec Karel Sealsfield (rodilý Moravan jménem Postel, jemuž se zesnulý Alfred Meibner v rozmluvách s pisatelem těchto řádků obdivovával co „nejgeniálnějšímu romanopisci“ našeho věku), vynálezce tažených děl J. G. Bodner (co už vynález jeho od té doby vykonal dobrodiní!), romanopisec Michal Dostojevskij, proslulý pařížský kněhkupec Jiří Hachette, anglický národní hospodář John Mac Culloch a ruský hvězdář Bedřich Struve. — Z událostí pak téhož roku připomínám: Zřízení gubernských a krajských sněmů na Rusi. — Zrušení otroctví v Severní Americe. — Stěhování se Čerkesů z jich vlasti. — Stěhování se tajné polské revoluční vlády z Varšavy do ciziny. — Spojení Nilu s Červeným mořem průplavem sladkovodním. — Vydání encykliky Pia IX., že „moc církevní povznešena je nad mocí světskou“.

Paměti $\frac{1}{2}$ stoleté, datující z roku 1839. — Zemřeli: Josef Chmelenský, básník český; Jan Vitásek, hudební skladatel český; Ignác Fessler, „kapucín a — svobodný zednář“. — Narodil se: Václav Vlček, romanopisec český. — Událost důležitá: Dne 7. ledna dává Arago Francouzské akademii zprávu o světelných obrazech Daguerrových.

Paměti z roku 1789. — Narodili se: Frant. Gabelsberger, zakladatel německého těsnopisu; Mor. Kotzebue, ruský cestovatel kolem světa; Fr. List, národní hospodář; Mik. Chmelnicki, ruský spisovatel veseloher; James Cooper, romanopisec, miláček mládeže; Jos. Mayseder, skladatel hudební. — Zemřel

abbé de l'Épée, slavný učitel hluchoněmých. — Události roku 1789...

Ano, *události roku 1789!* Žádný jiný rok celého, ruchuplného, „velikého“ století není jimi ani zpovzdálí stejně bohatý! Můžeš ty obsažné děje sledovat téměř den za dnem!

28. dubna: První povstalecké hnutí ve Faubourg St. Antoine.

23. května: Šlechta francouzská vzdává se svých výsad.

17. června: „Třetí stav“ prohlašuje se za shromáždění národní.

13. srpna: Král francouzský přijímá přijímá „obnovitele francouzské svobody“.

22. srpna: „Lidská práva“ ve Francii proklamována.

23. srpna: Svoboda tisku ve Francii dekretována.

Atd. — atd.! Rok Veliké revoluce francouzské. Na jehož oslavu pořádána letošní výstava světová — „největší čin, jehož dokázalo lidstvo, co svět světem stojí!“ Tak veliký čin, že zapomínáno i na sám podnět, na velkou tu revoluci — nebýt výstavy, co bylo by vyšlo letos o roku 1789 rozsáhlých spisů, co by bylo o něm se napsalo a pojednalo vše do novin!

Teprv nyní sbírá se jaksi činnost spisovatelská, dosud oslňovaná slunečním leskem výstavním. Ale chytá se už jen cípečků, jen drobností roku 1789, jako by cítila, že jí už nestačí na více času.

Chcete snad jednu tu drobnost?

Bylo to za říjnového odpoledne téhož roku 1789, kdy královskou poštou přibyl mezi jinými cestovateli do Paříže mladý muž, uteklý z domova, a sice uteklý před kněžským stavem. Přišel „s prázdnou“, hledaje výživy a štěstí.

Našel té výživy — co básník a zpěvák pouličních písní. I vždyť ho znáte — vždyť je to Ange Pitou, hrdina Lecocqovy operety — Angotky, ano, Angotky! —, při níž se tak chválí, že je pravým, podrobným obrazem tehdejších dějin!

Rok 1789, rok krve a hrůzy, minul. Přišla vláda direktorů, kvasících na útraty lidu. Až lid podnikl boj také proti direktorům. Vřava zápasů vlnila se ulicemi den co den, a nad ten hlomoz vynikala den co den úšklebná, posměšná, ostrá píseň Pitouova:

*Chci vám zpívat o tom věku,
když kdy seděl na člověku —*

začínala první píseň Pitouova, a tím „koněm“ byli direktoři, do nichž Pitou sypal pak denně nové šípy z veršovnického toulu.

Současníci připisovali Pitouovi politické zásluhy značné. Zrovna jako se teď pařížskému zpěváku Paulusovi připisuje, že on vlastně svými písněmi způsobil pád boulangismu.

Žádná otázka: posměšná politická, třeba tedy že jen pouliční píseň je mocna! A objeví se, zahvizdne vzduchem ihned a při každém mocnějším politickém ruchu. Je jaksi měřítkem ruchu toho. Slyšeli jsme ji sami roku 1848, slyšeli v prvních letech šedesátých.

NÁRODNÍ LISTY 15. prosince 1889

Píšu již:

△ *V Praze 28. prosince*

Přešel 6. prosinec, den svatého Mikuláše, patrona vody (to povídá pan Zíbrt o něm — já ne, já bych se neodvážil tak urazit svatého Mikuláše), přešel 14. prosinec, den svatého Spiritiána, patrona piva, přešel 24. prosinec, den Adama a Evy, patronů punše („Adam citroun, Eva cukr“), a přejde také ještě 31. prosinec, den svatého Silvestra, patrona šampaňského, a už jsme se propili věru tím prosincem celým! Rok 1889 je v koncích.

Usednu si zase do koutečku, tamhle k almaře, sepnu ruce přes břich a začnu palce točit. O sobě přemýšlet nebudu, to ne, s takovými maličkostmi se zanášet — škoda drahého času! Také ne o milovaných bližních — poctivých je mezi nimi pořád stejně málo, darebáků je pořád stejný houf. Ale tak o světa běhu — o celém roku 1889. — No — nebyl zrovna z nejhorších! Jen ať se ještě těch několik hodin drží a řekneme — člověk nerad chválí — řekneme: pasábl! Leckdy jsme se na něj sice škaredili, leckdy se nám ledacos nelíbilo na něm; ale když se tak rozhlídneme — povídám: pasábl!

Především se mu musí přiznat: měl svůj ráz. Osobitý, jednolitý. Pařížská výstava vdechla mu jej hned na počátku a udržela do samých konců. Až do těch svatých, tradicionálně zapevněných, rok co rok stejných, tisíciletým jasně ozářených dnů vánočních! — Byly tak ještě dva tři dny do Štědrého večera, když jsem si zašel k divadlu na Ovocném trhu; tam vánoční trh je vždycky nejživější. Stolek vedle stolku, stan tam zase vedle stanu. Ale na jednom z těch stolků zboží neobvyklé: téměř metr vysoké papírové, zelené „Eiffelovy věže“ a dole pod nimi, mezi oblouky jejich, umístěny — jesle. Ježíšek se roku 1889 obrodil lidstvu tedy ve znamení světové výstavy! Může-liž být myšlenka poetičtější a dojemnější, naivnější, a

přece hlubší! A poeta stál tu vedle, zkřehlé ruce v kapsách u kalmuku, zimu a hlad na zmodralé tváři —

Ondyno na tomto místě kolega ve fejetonu naříkal, že prý poezie hyne. Ach, pane kolego, nehyne! A nevyhyne, dokud bude žít jediný člověk! Pak teprve — vždyť to znáte —

. . . . . *vykročí ze světa*
poslední člověk — poslední poeta! —

Rok 1889 tedy nebyl zrovna zlý. Jakýpak asi bude rok 1890! — Čtenářovo oko vpíjí se do mojí tváře, čtenářovo ucho visí na mojímu rtu. Ale ničeho neuvidí, ničeho neuslyší čtenář! Já zůstanu jako uzavřená kniha. Pokrčím nanejvýš rameny a řeknu: Nevím! Ať sebou čtenář pošubává sebezlostněj — nevím a nevím!

To tak — já budu prorokovat! Už v bibli odměňovali se lidé prorokům napořád špatně. A pokračují v tom dodnes. Virtemberský farář Stieffelius prorokoval konec světa — konec světa nepřišel a farář byl bit. Haličský farář Hobza prorokoval zase, že letos bude veliká úroda, — veliká úroda nepřišla a farář byl bit. „Nebude dobře a nebude zle,“ by musil potouchle prorokovat člověk, aby nebyl bit. K tomu já se nesnížím.

To se rozumí, že ledacos vím. Ba já vím mnoho. Ale nepovím. Ať si čtenář předpovídá jednou sám.

Ať vezme například stoleté kalendáře a pročítá se jimi!

Stoletý počasový: Rok suchý, ne však příliš suchý! — Už má čtenář tedy něco.

Stoletý dějinný: „11. únor 1790. Sešli se o své újmě stavové čeští a složili list k císaři Josefu II., obsahující žádost za obnovení zemského zřízení.“ — Čtenář se může dle toho honem rozkročit a už prorokovat: „Dne 11. února 1890. V české šlechtě ruch a nadšení, jak když se staré víno kvasí. Aniž by byli ku sněmu svoláni, sejdou se zástupcové bývalých českých stavů, aby porokovali o neporušitelnosti českého státního práva, aby požádali za slavnou korunovaci...“ atd., — no vždyť ji čtenář přece zná, tu ohnivou českou šlechtu!

Nebo ať vezme si čtenář něco už hotového, některé z těch proroctví tištěných, rozdáváných navštěvovatelům pařížské výstavy! Jedno z nich mám tady ve své ruce, dobrý přítel mne jím odtamtud překvapil. Je zajímavé, velmi obsažné, určité: „Konec světa ve čtvrtek dne 11. dubna 1901.“ — „Velké vojny 1890 a 1891.“ — „Rok 1894, ve čtvrtek dne 5. března, nanebevzetí 144 000 křesťanů, živých.“ — „Světová vojna od ledna do srpna 1897.“ Atd. Roku 1890 tedy vojna.

Nebo ať čtenář pozoruje nebeská těla a počítá trochu dle toho sám!

Vládoucí planeta je letos *Mars*. *Bůh* vojny. — Jak čtenář vidí, pořád se nám ta vojna plete mezi prsty! Neříkám, že tedy *musí* být, — ale pozor! Z počátku 1890 nalezá se Mars ovšem klidně ve souhvězdí Panny — v tom souhvězdí on je nejradš — ale pak! Pak hned nastanou všelici „dnové kritičti“, a bude těch dnů mnoho! Dne 1. března Mars bude na Štíru. Dne 23. dubna bude v Hadonoši. Dne 5. července bude na Váhách. Dne 1. září postaví se znovu do souhvězdí Hadonoše. Dne 1. listopadu stojí docela už v souhvězdí Střelce. Zlé dny — tuze zlé — ovšem snad odejdou přece bez té předpovídáné vojny, ale — —

Konečně — arci — copak by bylo vlastně tak zlého na nějaké vojně! Jsou lidé — filosofové a lajtnanti —, kteří říkají: vojna není neštěstí, ta je požehnání. Moltke vyjádřil se docela kdysi, že „vojna je jedním ze základních řádů nebeských“. A profesor dr. Lueder v Erlangách praví ve svém díle o mezinárodním právu: Vojny jsou pro lidstvo pravým dobrodiním. — Vojna vychovává lidstvo. — Rozšiřuje vzdělanost. — Bez ní by nebylo pokroku. — Vědy a uměny, obchod a průmysl květou na základě jejím. — Poezie, malířství, sochařství a stavitelství přišly by bez ní o své nejkrásnější výtvoř. — Národní blahobyt vojnou se množí a vzrůstá — —

Vidím, jak čtenář mezi čtením mimovolně klade palec pod ostatní sbalené prsty, jak pojednou zdvihá pěst —

Copak jsem to nahoře neřek? — Nic nebudu prorokovat!

Budu o nastávajícím roku mluvit asi tak jako vimberecký kalendář.

Povídám: Rok 1890 začíná 1. lednem. To dělá stejně jako veškerá leta předešlá, z čehož vidno, že je přímým, pravým jejich potomkem. Je to obzvláštní zvyk, začínati stejně a pokračé zase tím 1. lednem, dnem tak nepříjemným, dnem bolení hlavy, dnem hrozných novoročních diškrec, dnem přicházejících účtů atd., ale je v tom nepopíratelně ukryta moudrost: Nový rok nás nehýčká, nekazí, on nás zvyká na věci trpké, dá-li nám později pak přece něco sladkého, jsme za to alespoň vděčni...

Po hltavém lednu přijde hltavější únor. Činže, masopust... proto má únor jenom 28 dní... kdyby ale měl ještě míň, asi tak 8, byla by míra teprve trochu pravá...

Po únoru přijde březen, jaro. Po jaru leto. Po letu podzim. Po podzimi zima. A dne třetího této zimy — uvidíte — bude Štědrý večer. Den svatý. Den velký. Plný divů a zázraků. O Štědrý večer, v noci od 11—12, rozumíme my Čechové i zvířatům. Kdybychom my Čechové rozuměli jednou také sami sobě — Ježíš-Maria-Josefe, to by byl *Hod boží!*